

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2016-2019

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Radek Nový

Daňové ráje a offshorové společnosti

jako bezpečnostní riziko

Praha 2019

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Víšek

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2016-2019

BACHELOR THESIS

Radek Nový

Tax havens and offshore companies

as a security risk

Prague 2019

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Jiří Víšek

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 29. 1. 2019

Jméno autora:

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu mé práce panu Mgr. Jiřímu Víškovi za neocenitelnou pomoc při přípravě této práce.

Anotace

Cílem této práce je přiblížení problematiky daňových rájů a offshore společností. Práce se zabývá jejich historií, principem jejich činností a jejich obecným popisem. V další části se potom má práce zabývat daňovým plánováním a jeho dopady nejen pro jednotlivé společnosti, ale i pro běžné tržní ekonomiky. V poslední části se práce zabývá popisem negativních vlivů působení těchto společností a rizik s nimi spojených.

Klíčová slova

Daňové ráje, offshore společnosti, onshore společnosti, mezinárodní daňové plánování, daňová optimalizace, negativní jevy, bezpečnostní rizika.

Annotation

The aim of this work is to approach the issues of tax havens and offshore companies, the work deals with their history, the principle of their activities and their general description. In the next part the thesis deals with tax planning and its impacts not only for individual companies, but also for normal market economies. In the last part, the thesis deals with the description of the negative effects of the activities of these companies and the risks associated with them.

Keywords

Tax havens, offshore companies, onshore companies, international tax planning, tax optimization, negative phenomena, security risks.

OBSAH

ÚVOD	- 9 -
1 DAŇOVÉ RÁJE	- 11 -
1.1 Základní charakteristika.....	- 11 -
1.2 Historický vývoj	- 12 -
1.3 Nejbohatší destinace	- 14 -
2 OFFSHOROVÉ A ONSHOROVÉ SPOLEČNOSTI	- 16 -
2.1 Offshore společnosti	- 16 -
2.2 Onshore společnosti.....	- 18 -
3 CHARAKTERISTIKA NĚKTERÝCH DAŇOVÝCH RÁJŮ	- 21 -
3.1 Spojené státy americké – Delaware	- 21 -
3.2 Švýcarsko.....	- 21 -
3.3 Monako	- 22 -
3.4 Hong Kong.....	- 22 -
3.5 Guernsey, Man a Jersey	- 22 -
3.6 Seychelly.....	- 23 -
3.7 Kajmanské ostrovy	- 23 -
3.8 Libérie.....	- 23 -
4 PROBLEMATIKA DAŇOVÉHO PLÁNOVÁNÍ PROSTŘEDNICTVÍM OFFSHOROVÝCH SPOLEČNOSTÍ	- 25 -
4.1 Daňové plánování	- 25 -
4.2 Legální daňové plánování	- 26 -
4.3 Nelegální daňové plánování.....	- 27 -
4.4 Druhy společností	- 28 -

4.5	Základní nástroje.....	- 30 -
5	NEGATIVNÍ DOPADY SOUVISEJÍCÍ S OFFSHOROVÝMI SPOLEČNOSTMI	- 33 -
5.1	Nezdaněný zisk.....	- 33 -
5.2	Transparentnost.....	- 34 -
5.3	Aféry	- 36 -
5.4	Bohatnutí daňových rájů.....	- 37 -
6	OFFSHOROVÉ SPOLEČNOSTI JAKO BEZPEČNOSTNÍ RIZIKO...-	41 -
6.1	Anonymizace skutečných vlastníků.....	- 41 -
6.2	Legalizace výnosů z trestné činnosti	- 44 -
6.3	Financování terorismu	- 46 -
	ZÁVĚR	- 50 -
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	- 52 -
	SEZNAM ZKRATEK	- 55 -
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	- 56 -

ÚVOD

„Daňové ráje nejsou pouze tropické ostrovy, slunné pláže a nízké daně. Jejich hlavním rysem je především malá transparentnost. Tyto země nabízejí subjektům možnost vyhnout se zákonům a pravidlům jiných zemí.“¹ Jinými slovy řečeno daňové ráje jsou spíše peklem, kde hřích se maskuje vlídnou tváří.

Daňové ráje a offshorové společnosti jako takové se stávají v současné době velmi diskutovaným fenoménem. Vedle jejich vnímání jako vhodného nástroje mezinárodního daňového plánování, jsou všeobecně vnímány jako negativní jev. Jejich základní výhody – především nízké daňové sazby a menší kontrola skutečných vlastníků těchto společností – lze využívat nejen k daňové optimalizaci, ale také k zakrytí skutečných vlastníků, což vede k jejich častému využívání jako prostředku pro korupční jednání a v neposlední řadě také k praní špinavých peněz i možnosti financování nelegálních operací po celém světě.

Cílem práce bude popsat základní bezpečnostní rizika spojená s existencí a zneužíváním struktur offshorových společností a správcovských společností, které zřízení a správu těchto společností umožňují, zdokonalují a přizpůsobují novým trendům ochrany ekonomik a společností proti nim.

Práce se bude zabývat nejen zeměmi, které jsou jako daňové ráje „notoricky“ známé, jako např. Bahamy, Lichtenštejnsko, Panama, apod., ale také možnostmi za splnění konkrétních podmínek založit offshorovou společnost v zemích jako je USA (státy Nevada, Oregon apod.), zámořských území Velké Británie (Gibraltar) apod. Součástí práce bude i popis konkrétního fungování těchto společností, jejich organizace a úlohy tzv. „trojhendlerů“ při správě takto založených společností a bude se zabývat i novými trendy a posuny, kdy mnohé z daňových rájů byly donuceny v posledních letech alespoň zčásti deanonymizovat majitele jednotlivých společností a účtů a to nejen v důsledku známé aféry „Panama papers“.

Má práce se v první části zaměří na definici a princip fungování daňových rájů, porovnání jejich rozdílů a popis jejich daňové struktury. Práce bude popisovat historii a výhody, kterými jsou offshorové společnosti pro klienty zajímavé.

¹ SHAXSON N.; *Treasure islands: Tax havens and the men who stole the world*. Str. 23.

V druhé části budou popsány principy fungování offshorových společností – práce se bude zabývat principy fungování offshorových společností, popíše jejich strukturu, typ společností a základní principy jejich správy.

Třetí část práce budu věnovat problematice daňové optimalizace – zde se budu zabývat problematikou daňové optimalizace, která samozřejmě za dodržení určitých principů a míry využití ještě nemusí být sama o sobě negativním jevem. Je však zřejmé, že hranice mezi legální optimalizací výnosů a nelegálním krácením daně je velice tenká a pohled na ní se může mezi daňovými subjekty a daňovými správci zásadně lišit.

Ve čtvrté části své práce se budu zabývat offshorovými společnostmi v kontextu „šedé“ ekonomiky – v této deskriptivně-analytické části mé práce se budu zabývat vzájemným propojením offshorových společností a tzv. „šedé ekonomiky“, budu popisovat některé principy a rizika spojená s tímto propojením, které je právem vnímáno jako největší problém fungování těchto společností, neboť společenský dopad těchto spojení je vnímán jako větší problém než samotné fiskální dopady.

V poslední části se má práce zaměřit na rizika vyplývající z možnosti financování terorismu prostřednictvím offshorových společností, další část mé práce se bude věnovat rizikům fungování offshorových společností ve vztahu k financování těchto aktivit nejrozličnějších skupin, bude se zabývat možnostmi omezení těchto rizik a trendům k jejich eliminaci.

Tato bakalářská práce si nemůže předsevzít detailní proniknutí do problematiky daňových rájů a problematiky offshorových společností, spíše půjde o seznámení se s principy a nejznámějšími destinacemi, popisu principů fungování těchto oblastí a společností. Vzhledem k zaměření mého studia se potom práce zaměří blíže na možná bezpečnostní rizika, která se v souvislosti s touto problematikou objevují, či objevit mohou. A nebude to zdaleka jen negativní dopad daňových odklonů, které tyto daňové ráje a v nich založené společnosti umožňují a které jsou zřejmě nejviditelnějším problémem.

1 DAŇOVÉ RÁJE

1.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

Slovní spojení daňový ráj v sobě skrývá zdánlivý paradox. Zatímco slovo daň lze definovat jako “zákonem (popřípadě i jinak) určená povinná platba do rozpočtu autority (např. státu), která je oprávněna ji vyhlásit. Vyznačuje se neúčelovostí a neekvivalentností, tzn., ukládá se jako jednostranná povinnost bez nároku plátce na plnění ze strany vyhlášující autority“², tedy cosi, co s matematickou a byrokratickou přesností a empirií uvaluje na každého finanční břímě a patří tak k jedné z největších jistot na zemi. Naopak ráj je definován jako „místo, kde po smrti existují duše spravedlivých a bohabojných věřících (v křesťanství ve věčné blaženosti, v islámu v rozkoši). Opakem ráje je peklo“³, tedy z podstaty věci není určen pro všechny, je podmíněn jakousi zásluhovostí. Paradoxem však je, že sice daňové ráje skutečně nejsou pro všechny, ale otázka zásluhovosti jejich uživatelů je přinejmenším v opozitu s předpokladem dobrého úmyslu těchto zásluh. Je tedy zřejmé, že pouhým rozborem tohoto slovního spojení nelze dojít ke skutečné charakteristice těchto míst.

Odhlédnouc od romantických představ, lze daňové ráje charakterizovat v souladu s metodikou Organizací zemí pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) jako místa, které splňují čtyři základní podmínky:

- Nulové, nebo minimální sazby daní
- Ochrana osobních a finančních informací
- Nedostatečná transparentnost
- Neefektivní výměna informací s ostatními státy

Tyto výše uvedené podmínky však nemusí tyto země splňovat všechny, může je charakterizovat i splnění dvou těchto různých podmínek. Například nulové, či minimální sazby daní nejsou charakteristické jen pro klasické daňové ráje, s takovými postupy se můžeme setkat i u jiných zemí, které se tak snaží přilákat investiční kapitál, podobné jevy můžeme pozorovat i u investičních pobídek, řada zemí láká investory například na určitou formu daňových prázdnin. Definici země, kterou můžeme nazývat daňovým rájem, definoval

² Daň. *Wikipedie.cz [online]. [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Daň>*

³ Ráj. *Wikipedie.cz [online]. [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ráj>*

např. Ch. R. Epping: „Země s minimálním daňovým zatížením pro jednotlivce a firmy. Omezením, nebo dokonce úplným zrušením daně ze zisku nebo z příjmu tyto země – často malé ostrůvky, nebo enklávy – přitahují lukrativní podniky nebo bohaté jedince, mezi něž patří například tenisové hvězdy, rockoví zpěváci a také překupníci drog a osoby zabývající se praním špinavých peněz.“⁴

Ochrana osobních a finančních informací je druhým charakteristickým znakem daňových rájů, právě tato charakteristika v sobě skrývá další velké nebezpečí. Ochrana informací, kterou společnosti a jednotlivci v těchto zemích používají, znemožňuje rozkrývání daňových úniků a nelegálních činností. V těchto zemích panuje velice přísná ochrana dat, samotný právní systém dané země znemožňuje, nebo velmi znesnadňuje, získat jakýchkoliv informací i pro autority jiných států. Porušení mlčenlivosti zde znamená vysoké pokuty, nebo dokonce i tresty odnětí svobody. Většinou tyto země také nemají veřejný rejstřík podnikatelských subjektů, společnosti tam registrované se schovávají za správcovské společnosti, u kterých jsou registrované a navenek za společnosti vystupují zaměstnanci správcovské společnosti, ačkoliv pokyny jim dávají skuteční majitelé, kteří jsou však navenek ukryti.

1.2 HISTORICKÝ VÝVOJ

Historie daňových rájů sahá až do konce 19. století. Zvýhodňování daňových subjektů placením nižší daní se objevuje již v historii USA, kde jednotlivé státy nabízeli výhodnější prostředí masově vznikajícím společnostem. Jako první stát přišel s tímto daňovým zvýhodněním stát New Jersey v roce 1875. Vedle daňového zvýhodnění nabízel společnostem neomezenou inkorporaci a neomezenou velikost společnosti, fúze a akvizice. Úspěch tohoto zákona vedl k tomu, že jej další státy jako Delaware a Nevada následovaly.

Opravdové rysy pozdější daňových rájů však vznikly ve Velké Británii, kde byla zavedena nulová daň pro nerezidentní subjekty. Anglické právo umožnilo již v roce 1876 inkorporaci společností ve Spojeném Království při současném vyhnutí se placení daně za předpokladu, že společnost nevyvíjela na britské půdě činnost nebo tam nesvolávala své vedení. Tyto společnosti se mohli ve své argumentaci proti správci daně opřít i o rozhodnutí soudu: „...velkým principem anglického práva v souvislosti se zdaněním je, že zdaněny budou pouze

⁴ EPPING Ch. R.; *Průvodce globální ekonomikou*, str. 196.

osoby nebo věci nacházející se uvnitř tohoto státu; tyto společnosti proto zdanění nepodléhají, neboť svou činnost vyvíjejí v Itálii a Indii a tamtéž jsou také spravovány.“⁵

Další zemí, která se stala daňovým rájem, bylo v polovině třicátých let minulého století Švýcarsko, které přijmulo zákon o absolutním daňovém tajemství, tedy tajemstvím vůči komukoliv, ať již domácím švýcarským úřadům, berním úřadům, cizím vládám i soudům, konkurenci apod. Zajímavostí je, že tento zákon vznikl nikoliv, jak je obecně míněno, na ochranu nacisty ukradeného židovského majetku, ale ve skutečnosti jako ochrana konkurenceschopnosti švýcarských bank po aférách, kdy se větší množství francouzských vysokých představitelů bránilo placení daní ukrýváním svých příjmů ve švýcarských bankách. Tedy již v polovině třicátých let vznikl úmysl pomáhat cizincům zatajovat příjmy před jejich domicilními úřady.

Avšak až po konci druhé světové války došlo k rozmachu dnes typických daňových rájů, které vznikaly především v bývalých britských koloniích (Bermudy, Bahamy, Jersey). Jsou to oblasti, které byly závislé pouze na zemědělství a turistickém ruchu, byly tedy výrazně ohroženy chudobou.

K hlavnímu boomu daňových rájů začalo docházet v šedesátých letech minulého století, kdy výrazně začalo vzrůstat daňové zatížení ve vyspělých zemích, stoupá životní úroveň obyvatelstva. Současně dochází k rozvoji techniky – fax, xerox, později osobní počítače a celosvětová počítačová síť, kdy se zároveň zásadně snižuje cena letecké dopravy. To vše vede ke zlaté éře rozvoje daňových rájů, které se dle geografických oblastí zaměřují na určitou oblast vyspělého světa – Karibská pánev (Bahamy, Bermudy, Kajmanské a Britské panenské ostrovy) na USA, Lichtenštejnsko, Lucembursko a Švýcarsko na Evropu a oblasti Dálného východu (Hong-Kong, Singapur, Vanuatu) na Japonsko, Austrálii a nově Čínu.

Důsledkem rozšiřování míst, které se dají nazývat daňovým rájem, dochází k zvýšení konkurence mezi těmito místy s nutným důsledkem jejich specializace, ať již na místa, kde vznikají daňově zvýhodněné společnosti, místa, kde je na prvním místě zachování mlčenlivosti, země, jež získávají své marže na principu „dopravy peněz“ přes svá území, k čemuž využívají sérii smluv proti dvojímu zdanění, místa zaměřující se na zajišťovací trh, nebo úzce specializované bankovní služby s vysokou mírou ziskovosti.

⁵ PALAN R., MURPHY R., CHAVAGNEUX Ch.; *Tax Havens. How Globalization Really Works*, str. 113.

Velkým otřesem pro daňové ráje byl rok 2008 a roky následující, kdy po krachu společnosti Lehman Brothers vypukla světová krize, která ukázala, jak velkým problémem je business spojený s daňovými ráji, jak velké problémy jsou nepřehlednost a netransparentnost offshorových firem. Existují odhady, které hovoří o 280 miliardách USD ročně, o které přijde světová ekonomika díky společnostem operujících v daňových rájích. Další „pohromou“ pro daňové ráje byla potom aféra Panama papers, které se však budu blíže věnovat v dalších částech své bakalářské práce.

1.3 NEJBOHATŠÍ DESTINACE

Pro představu níže cituji portál ekonomický deník, který představil v roce 2016 TOP 10 daňových rájů: „Portál Howmuch.net sestavil žebříček deseti nejpříťažlivějších daňových rájů. Kritériem byla výše sazby daně z příjmů a současně velikost hrubého domácího produktu na osobu. Velikost země se v tabulce koreluje přímo úměrně s výší sazby daně z příjmů. Jak je z tabulky patrné, nejvíce extrémní kombinaci mají Bermudské ostrovy. Při nulové sazbě daně z příjmů fyzických osob se mohou pyšnit nejvyšším HDP na osobu, více než 90 tisíc dolarů. Bermudské ostrovy patří k nejbohatším zemím světa, ale současně i k těm, které mají nejvyšší životní náklady.

Pořadí	Název státu	Daň z příjmu fyzických osob	HDP na osobu
1	Bermudské ostrovy	0%	\$ 91 479
2	Katar	0%	\$ 60 796
3	Kajmanské ostrovy	0%	\$ 54 827
4	Kuvajt	0%	\$ 30 147
5	Spojené arabské emiráty	0%	\$ 25 773
6	Brunej	0%	\$ 25 140
7	Bahamy	0%	\$ 20 690
8	Bahrajn	0%	\$ 18 128
9	Saudská arábie	0%	\$ 17 820
10	Omán	0%	\$ 12 472

Tabulka 1 - Žebříček 10 nejatraktivnějších daňových rájů světa ⁶

Katar je druhý v pořadí, také s nulovou sazbou daně z příjmů a HDP na osobu přes 60 tisíc dolarů. Katar má největší světové zásoby zemního plynu. A právě korporace, které se v tomto odvětví pohybují, jsou zdaněny 35 % sazbou. Ostatní firmy, které jsou navíc v zahraničních rukách, podléhají rovněž dani ze zisku ve výši 10 %. Vláda je tak schopna zajistit generování

⁶ Top deset daňových rájů podle daně z příjmu. Ekonomický deník [online]. [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <http://ekonomicky-denik.cz/top-deset-danovych-rajů-podle-dane-z-prijmu/>

dostatečných příjmů do svého rozpočtu, neboť Katar je velmi oblíbenou daňovou destinací. Kajmanské ostrovy, které se umístily na bronzovém stupínku, se staly jedním z nejpreferovanějších finančních center, a to díky nízkým daním všeho druhu. Tedy jak daní z příjmů, ze zisku, tak z kapitálových výnosů. Země také nemá žádný systém sociálního pojištění, který by byl povinný. Nicméně společnosti, které zde sídlí, mají povinnost zajistit důchody svým zaměstnancům.“⁷

⁷ Top deset daňových rájů podle daně z příjmu. *Ekonomický deník [online]*. [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <http://ekonomicky-denik.cz/top-deset-danovych-raju-podle-dane-z-prijmu/>

2 OFFSHOROVÉ A ONSHOROVÉ SPOLEČNOSTI

2.1 OFFSHORE SPOLEČNOSTI

Popis daňových rájů a zemí, které poskytují prostor offshorovým společnostem je složitý, neexistuje jednotná metodika a jejich definicí je hned několik a je zřejmé, že si samotné země – daňové ráje – se těmto oznámení brání a vyhýbají se mu. Místo toho se nazývají mezinárodními finančními centry. Je ale zřejmé, že při bližším pohledu lze pravý stav věci poznat. Ostatně H. McCann ve své knize *Offshore finance* glosuje takto: „Často se říkalo, že slony těžko popíšeme, ale poznáme je, jakmile je jednou zahlédneme. To samé můžeme říci o zemích offshore. Hranice offshore nejsou pevné a jejich tvar nespadá vjedno s žádným určitým snadno identifikovatelným modelem nebo stylem – vlastně jednou z jeho charakteristik je právě schopnost adaptace na nové okolnosti.“⁸ A tak je jedno, jak se takovéto místa nazývají, z podstaty jejich činnosti skutečnost vyplývá.

Jak jsem již napsal, komunita zabývající se poskytováním offshorových služeb sama sebe ráda nazývá finanční centrum, nebo spíše, a lépe, offshorové finanční centrum – zkratka OFC. To již definuje toto centrum nikoliv jako geograficko-politickou polohou, ale přímo ekonomickou, komerční komunitu, která se nachází na území nějakého státu, či části státu, který se dá nazvat daňový rájem. Do této komunity patří vedle bankéřů také skupina právníků, účetních. Tito lidé potom vytvářejí podmínky pro praktickou realizaci záměrů. Vesměs se sdružují do společností, které jsou jakýmsi přístavem mnoho offshorových společností. Taková společnost se nazývá správcovskou, někdy též slangově trojhendler z německého slova *treuhadler*. Tato společnost se stará o formální běžný chod společnosti.

Offshorové společnosti se zakládají v zemích, kde není pro tyto společnosti žádná, nebo pouze minimální fixní, daňová povinnost, většinou se platí jen jednorázový, nebo cyklický poplatek za založení, nebo roční obnovení činnosti. Dále tyto společnosti zpravidla platí správcovské firmě poplatek za její služby. Takové správcovské společnosti poskytují ředitele této společnosti, který však pracuje, především však podepisuje, na základě pokynů skutečného majitele – zakladatele offshorové společnosti. Takový ředitel není ze zákona odpovědný za úkony, které provede. Ani navenek, ani dovnitř společnosti (v rámci

⁸ McCANN H.; *Offshore Finance*, str. 12.

boje proti úplné anonymizaci některé země, či státy tento zákon mění tak, že oficiální představitelé hmotně odpovědní jsou – např. v loňském roce takový zákon vstoupil v platnost v americkém státě Nevada). Je tedy zřejmé, že mezi majitelem a správcovskou firmou musí být značná důvěra. Tento princip spolupráce tak umožňuje úplnou anonymizaci skutečného majitele, při jeho plné kontrole společnosti.

Dalšími typickými službami je poštovní, a dříve též faxový, a telefonní servis. To znamená, že správcovská firma zajistí, že pravému majiteli, ať je kdekoliv, bude doručena pošta, či vzkaz, takže samotné fungování společnosti se může jevit z vnějšku jako naprosto normální společnost, ačkoliv vlastně existuje jen fiktivní sídlo, s fiktivním číslem na sekretářku, která přijímá hovory třeba i stovek a tisíců dalších společností. Offshorové společnosti, s ohledem na neexistenci daňové povinnosti, jsou tak zbaveny nutnosti vézt jakékoliv účetnictví, nevyplácejí dividendy, jsou osvobozeny od DPH a kapitálových daní. Záleží však na jejich právní formě a země, kde je registrována. „Offshore společnosti založené v daňových rájích jako jsou například Belize, Bahamy, Seychely, British Virgin Islands, Channel Islands, Panama, Západní Samoa a jiných offshore jurisdikcích mají obvykle právní formu International business company (zkráceně IBC) a jsou zcela osvobozené od zdanění.“⁹

Hlavním problémem offshorových společností je fakt, že obecně nepůsobí příliš důvěryhodně, řada finančních kontrolních orgánů ve vyspělých zemích jen nerady uznávají daňové doklady a finanční transfery do těchto společností jako uznatelný náklad. Tyto společnosti totiž nejčastěji poskytují poradenské, elektronické a reklamní služby, jejichž oprávněnost a šířku se velice špatně kvantifikují a je zcela vyloučeno zjistit, kdo je ve skutečnosti poskytl, případně, zda vůbec byly poskytnuty. K takovému finančnímu plánování se proto hodí společnosti, které nejsou umístěny v těch výslovně nejznámějších daňových rájích, ale například v některých státech USA – především ve státech Oregon, Nevada, Florida apod. Zde za dodržení určitých podmínek, např. nezaměstnání domácích obyvatel, neobchodování v rámci USA apod. dosahují rovněž nulové, nebo minimální daňové povinnosti. V těchto zemích však není možné zcela anonymizovat majitele, ke změnám došlo především v důsledku útoků 11. září, kdy byla zpřísněna opatření k možnosti financovat terorismus i prostřednictvím účtů a společností na území USA, klasické offshorové společnosti nemohou mít například v USA svůj vlastní bankovní účet, mají tak pouze podúčet vedený správcovskou

⁹ ŠVÁCHA M.; *Právní aspekty zakládání a provozování offshore společností na guernsey ve světle práva ČR a EU.* Str. 88.

společností, které také přes ni ovládají a správcovská společnost má své informační povinnosti tak, aby bylo eliminováno možnost financování terorismu prostřednictvím těchto společností.

2.2 ONSHORE SPOLEČNOSTI

Tím se pomalu dostáváme k druhému, v nadpisu jmenovanému, druhu společnosti. Tím je onshorová společnost. Onshorová společnosti nevznikají v pravých daňových rájích. Je však pravdou, že rozdíl v offshorových a onshorových společnostech není v jejich podstatě, ta je stejná (omezení povinnosti platit daně), ale pouze ve stupni intenzity takového potlačení daňových a jiných platebních povinností vůči zemi, kde jsou registrovány a v konečném důsledku pro společnosti, které s ní obchodují, resp. kterým tyto společnosti vytvářejí náklady, resp. snižují daňový základ. V tomto rozlišení je proto velice úzká hranice mezi tím, zda se jedná o daňový ráj, tedy typický domov offshorových společností, nebo se jedná o standartní zemi, která však za určitých, a to často zákonných, podmínek umožňuje snižovat daňové zatížení v ní registrovaných společností. I ČR přeci nabízí různá daňové zvýhodnění ve formě investičních pobídek, je však pravdou, že tyto výhody jsou poskytovány pouze časově omezeně a podporuje jen určitá odvětví, či určité subjekty. Je tedy zřejmé, že: „neexistuje jediný, jasný objektivní test, jenž by dovolil identifikovat danou zemi jako daňový ráj.“¹⁰ Při využití offshore společností lze využít příslušnou legislativu daného státu k minimalizaci daňové povinnosti za využití daňových slev, různých daňových úspor a výjimek, zároveň taková centra nemají tak špatnou pověst jako daňové ráje a při využití jejich služeb, tak finanční kontrolní orgány nejsou tak precizní při kontrolách daňových subjektů, které jejich služby využívají, či spíše zneužívají. Onshore firmy mají povinnost vést účetnictví, podléhají auditu tak jako ostatní „normální“ společnosti. V těchto zemích je také legislativa na vyšší úrovni než v některých daňových rájích a je tak předpoklad určité větší bezpečnosti pro investice a peněžní toky, čímž ovšem není řečeno, že klasické daňové ráje jsou principiálně nebezpečnější, každá vláda v takovém státě precizně dbá na to, aby správcovské společnosti pracovali co nejlépe, neboť není nic snazšího než přijít o jistý druh příjmů do státní pokladny, pokud by takový daňový ráj ztratil svou důvěryhodnost.

¹⁰ GORDON R. A.; *Tax havens and their use by United states taxpayers*, str. 21.

Pokud se dá jmenovat několik, zástupců typických onshoreových jurisdikcí, potom je třeba jmenovat především Nizozemsko, Lucembursko, Kypr, Švýcarsko, USA (některé jeho státy), Velkou Británii (londýnské City), Maltu apod.

Samozřejmě, že se různé organizace pokoušejí zpracovat seznamy offshoreových společností, mezi ty nejznámější „seznamy“ patří seznam OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj zahrnující více než 30 států, včetně hlavních rozvinutých států) a FATF (Financial Action Task Force, mezinárodní mezivládní orgán pro boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu).

Seznam OECD rozčleňuje země na umístěné na černé, šedé a bílé listině. Na bílou listinu patří jurisdikce, které v dostatečné míře zavedly daňové normy přijaté na mezinárodní úrovni, dále, které na sebe vzaly závazek k přijetí daňových norem, schválených na mezinárodní úrovni, ale dosud je dostatečně neprovedly. Konečně černá listina obsahuje jurisdikce, které se nezavázaly k přijetí daňové normy, schválené na mezinárodní úrovni, v roce 2008 na ní byly pouze Kostarika, Malajsie (Labuan), Uruguay, Filipíny, od roku 2012 je tato listina prázdná, v šedé listině v roce 2012 figurovaly Nauru a Niue, v bílé listině potom figuruje celá řada států od Austrálie, Americké Panenské ostrovy, Anguilla, Anguilla, Antigua a Barbuda, Argentina, Aruba, Bahamy až po Francie, Česká republika, Chile, Švýcarsko, Švédsko, Estonsko, Jižní Afrika, Japonsko.

FATF zveřejnila svůj „černý seznam“ zemí, rozdělených do tří kategorií:

1. Země, kde kvůli nedostatkům vnitrostátního režimu pro mezinárodní finanční systém existuje hrozba praní špinavých peněz a financování terorismu. Organizace vyzývá k protipatření proti těmto zemím. Do této kategorie se dostala jedna země — Írán.
2. Země, v jejichž národních systémech boje proti praní peněz jsou významné ze strategického hlediska nedostatky, a které nevyvinuly plán na jejich odstranění do února 2010. Do této kategorie se dostaly Angola, Severní Korea, Ekvádor a Etiopie.
3. Země, které FATF označila za země s významnými strategickými nedostatky v systému proti praní špinavých peněz. Tyto nedostatky však nebyly upraveny orgány těchto států: Pákistán, Turkmenistán, Svatý Tomáš a Princův ostrov.¹¹

¹¹ Daňový ráj. Wikipedie.cz [online]. 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Da%C5%88ov%C3%BD_r%C3%A1j#Typy_da%C5%88ov%C3%BD_r%C3%A1j

Tyto, a některé další, seznamy pomáhají při identifikaci zemí, v kterých je nebezpečí, že offshorové společnosti se mohou podílet, a v celé řadě také podílejí, na aktivitách mnohem závažnějších, než je pouze “daňová optimalizace”. Jsou to především praní špinavých peněz z nelegálního obchodu se zbraněmi, z drogových obchodů, a z něj pramenících zisků, které mohou být využívány k financování jednotlivých teroristických organizací, nelegálních struktur a v neposlední řadě k vybavování jednotlivých “osamělých vlků” páchajících násilí na obyvatelstvu.

3 CHARAKTERISTIKA NĚKTERÝCH DAŇOVÝCH RÁJŮ

3.1 SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ – DELAWARE

Jedná se o jeden z nejparadoxnějších daňových rájů, neboť Spojené státy americké patří k nejhlasitějším kritikům a bojovníkům proti daňovým rájům. Na stranu druhou však v několika státech nabízí za určitých podmínek takové daňové výhody, které se blíží klasickým daňovým rájům. A společnosti v těchto státech registrované navenek vystupují jako normální seriózní americké společnosti. Samozřejmě pro podnikání těchto společností existují jistá omezení, například musí vyvíjet obchodní činnost striktně mimo území Spojených států, společníci mohou být jen cizinci, kteří nemají v USA trvalý pobyt a zahraniční právnické osoby. Takové společnosti, ať již S – společnosti (S-corporations) a LLC (společnost s ručením omezeným) platí pouze fixní roční poplatek.¹²

3.2 ŠVÝCARSKO

Švýcarsko jako daňový ráj těží především z ekonomické a politické stability (to rozhodně o všech daňových rájích říci nelze), dále z historické zkušenosti (již od 18. století), která vede k profesionalitě a důvěryhodnosti, další výhodou Švýcarska pro mezinárodní daňové plánování je fakt, že tato země má uzavřenu celou řadu dohod o zamezení dvojího zdanění. Samozřejmostí je vysoký stupeň mlčenlivosti všech společností, bank i úřadů. Specifikem je, že tamní společnosti a majitelé účtů musí velice striktně dodržovat švýcarské zákony, v opačném případě se vystavují možnosti tvrdého postihu. Stejně jako v české republice jsou zde nejčastějším typem společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, avšak na rozdíl od zdejších zákonů, ty švýcarské neumožňují, aby v orgánech společností figuroval cizí státní i příslušník, musí to tedy být švýcarský státní příslušník s trvalým pobytem ve Švýcarsku. Dalšími typy společností jsou nadace a daňově nejvýhodnější holdingy. Daň ze zisku se pohybuje podle typu společnosti v rozsahu 10 - 15% a je složena z daně místní, kantonální a federální. Vyšší daňová sazba je uplatňována na daň z dividend.¹³

¹² PETROVIČ P. a kol.: *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*, str. 167-172.

¹³ PETROVIČ P. a kol.: *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*, str. 183-188.

3.3 MONAKO

Monako je jedním z nejznámějších daňových rájů, který přilákal řadu sportovních a uměleckých celebrit, ale stejně tak spoustu bohatých podnikatelů a stalo se tak synonymem luxusu. Daňová výhodnost, jaké se těší fyzické osoby, však v současné době neplatí pro osoby právnické. Od roku 1963 je zde uplatňována daň z příjmu ve výši 33,3 % (pokud jejich příjem plyne alespoň z jedné čtvrtiny ze zahraničí). Domicilování společnosti v Monaku je navíc velice složité a přísné. Je tak paradoxní, že tento daňový ráj je problematické využívat pro korporátní mezinárodní daňové plánování.¹⁴

3.4 HONG KONG

Hong Kong je jednou z nejrozvinutějších ekonomik světa. Obecně je zde stanovena základní daňová sazba ve výši 16 % pro právnické a 15 % pro fyzické osoby. Avšak největší možností pro daňové plánování poskytuje skutečnost, že všechny příjmy dosažené mimo území Hong Kongu se nezdaňují vůbec, a to ani v tom případě, že jsou do Hong Kongu převedeny. Tyto zvýhodněných daňových subjektů jsou především akciové společnosti s ručením omezeným (limited company – společnosti s maximálně 50 akcionáři s omezenou převoditelností akcií se zákazem veřejného upisování), pobočky (branch office), partnership (general partnerhip, obdobné naší v.o.s., nebo limited partnership, podobné naší komanditní společnosti), banky a pojišťovny. Společnosti musí vést účetnictví a procházejí jednou ročně auditem.¹⁵

3.5 GUERNSEY, MAN A JERSEY

Společným jmenovatelem těchto tří lokalit, že se jedná o ostrovní země, které jsou samosprávným britským korunním územím. Tyto lokality byly velice populární při daňovém plánování pro kombinaci výhodných daňových sazeb v kombinaci se spojením s Velkou Británií a celou Evropskou unií. Postupně však o svou atraktivitu přicházejí, neboť podléhají tlaku Velké Británie na zpřísnění možnosti založit v nich společnost, tlak na zvýšení daní a poplatků apod. Založit společnost je možné pouze přes místního licencovaného agenta. Většina společností jsou tzv. rezidentní společnosti s daňovou sazbou z příjmu ve výši 20 %, výhodnější jsou však nerezidentní osvobození společnosti, které

¹⁴ PETROVIČ P. a kol.: *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*, str. 160-166.

¹⁵ PETROVIČ P. a kol.: *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*, str. 227-233.

neplatí daň, ale jednou ročně jednorázový poplatek ve výši 700 GBP. Ostrov Guernsey je známý také tím, že patří mezi největší evropská pojišťovací centra, na tomto ostrově je také velice výhodné zaregistrovat loď.¹⁶

3.6 SEYCHELLY

Psát o daňových rájích a nezmínit se o Seychelských ostrovech je rozhodně nemožné, zákony této ostrovní země vycházejí z vyzkoušených karibských modelů a je to jeden z nejoblíbenějších daňových rájů. Nejrozšířenější společností je IBC (international business company), společnosti, jež musí mít všechen nemovitý majetek, stejně jako aktivity mimo území ostrova. Společnost lze založit přes registračního agenta, platí se poplatek při založení a pravidelný roční poplatek. IBC společnosti nepodléhají celní kontrole a jsou osvobozeny od daně. Dále lze v této zemi registrovat trust, případně získat bankovní licenci.¹⁷

3.7 KAJMANSKÉ OSTROVY

Kajmanské ostrovy patří mezi největší finanční centra, společnosti jsou zde osvobozeny od daní, daňové zatížení je nulové. Na rozdíl od některých jiných daňových rájů je zde však velice nízká tolerance k podezřelým obchodním transakcím, které mohou souviset s financováním terorismu a praním špinavých peněz. Rovněž vstřícnost jejich úřadů k dotazům ve věcech podezření z trestné činnosti je na daňové ráje velice vysoká. Společnost lze založit velice jednoduše a je jich několik typů – rezidentní společnost podnikající výhradně na kajmanském území, společnosti podnikající v zahraničí jsou potom nerezidentní společnosti, některé mají statut osvobozených společností, pro které platí menší nároky na administrativní zátěž.¹⁸

3.8 LIBÉRIE

Na závěr se jen krátce zmíním o velice netypickém daňovém ráji – Libérii. Tato země je vším možným než rájem, je to jedna z nejchudších zemí, dlouhá léta byla sužována válkou, vládne zde obrovská chudoba, není zde fungující bankovní systém a už vůbec ne stabilní prostředí

¹⁶ PETROVIČ P. a kol.: *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*, str. 213-219.

¹⁷ PETROVIČ P. a kol.: *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*, str. 372-378.

¹⁸ PETROVIČ P. a kol.: *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*, str. 302-310.

pro společnosti. Tato země si totiž své místo mezi daňovými ráji vydobyla pouze svým lodním rejstříkem a daňovými výhodami s ním spojenými.¹⁹

¹⁹ PETROVIČ P. a kol.: *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*, str. 362-365.

4 PROBLEMATIKA DAŇOVÉHO PLÁNOVÁNÍ PROSTŘEDNICTVÍM OFFSHOROVÝCH SPOLEČNOSTÍ

4.1 DAŇOVÉ PLÁNOVÁNÍ

Daně a smrt, dvě nezvratné jistoty života lidského, dvě nezvratné jistoty, které se však člověk snaží obejít. Smrti se elegantně vyhýbá Elina Makropulos ve skvělé stejnojmenné hře z pera dramatika Karla Čapka. Smrt se snaží ošálit i Dařbuján a Pandrhola ve známé filmové komedii Maca Friče z roku 1959. Daním se však nevyhýbají jen dramatické a pohádkové postavy, daním se snaží vyhnout každý, přinejmenším každý, který podává daňové přiznání, či jiným způsobem vytváří a nechá si danit zisk. Zatímco živnostník, či malá firma mají jen omezené možnosti, jak snižovat zisk, či umenšovat příjmy, velké firmy a národní a nadnárodní korporace mají přeci jen větší možnosti, jak optimalizovat svou daňovou povinnost a nemalou roli v těchto snahách hrají i daňové ráje a v nich založené offshore společnosti. Taková činnost se poněkud eufemisticky nazývá „mezinárodní daňové plánování.“

„Daňové systémy mají od svých počátků po současnost národní charakter. Daně jsou ukládány státy, popř. jejich samosprávnými jednotkami či regiony k naplnění veřejných rozpočtů. Stále ještě se předpokládá, že povinnými subjekty jsou z velké části příslušníci zdaňujícího státu. Tuto ideu vyjadřuje tzv. princip teritoriality, který přiznává vládě určitého geografického celku právo zdanit subjekty či aktivity nacházející se, resp. odehrávající se na tomto území. Princip teritoriality je příznačný jako pro právo daňové, tak pro právo obecně.“²⁰

T. N. Wu tedy tvrdí, že daňové systémy mají od svého počátku národní charakter. To je pravdou, druhou pravdou však je, že je to systém zastaralý, přinejmenším v jisté míře archaický. Stále sílícímu pohybu kapitálu totiž takový princip nemůže vyhovovat, globalizace musela nutně vnést i změny do procesu daňového, tedy vnesla do něj mezinárodní prvek. Je to právě onen pohyb kapitálu mezi zeměmi s různými daňovými pravidly a sazbami, které umožňuje daňově plánovat. Je totiž zřejmé, že při mezinárodním pohybu kapitálu je zájem subjektů, které se na jednotlivých transakcích podílejí, aby nejziskovější část

²⁰ WU T. N. *Tax havens: Theory and Operation of a Modern National Economy*. Str. 186

obchodu probíhala ve společnosti, která sídlí v daňově nejpriznivější zemi. A není daňově příznivějších zemí, než jsou daňové ráje.

Zamyšlení hodné tvrzení v souvislosti s daňovými ráji a daňovým plánováním podal Charles A. Cain: „Neexistuje žádná „offshore země“ jako taková. Hranice mezi daňovými ráji a „zbytkem světa“ je velmi nezřetelná a při jejím vyznačování hrají svou úlohu kritéria, kterým každý přisuzuje různý stupeň důležitosti. Není možné některou zemi izolovat nebo různé země účelově sdružovat do skupin. Jsou pouze země, které ve větší či menší míře umožňují „offshore podnikání“, tj. podnikání uskutečňované v jedné zemi a týkající se podnikatelů a/nebo majetku v zemi jiné, přičemž úřady v prvně zmíněné zemi na toto podnikání z různých důvodů nevalují daňovou povinnost ani jej nijak nezatěžují.“²¹

V další části práce bych se zaměřil na základní charakteristiku a principu mezinárodního daňového plánování. „Charakteristickým rysem daňového plánování je hledání optimálních variant právní formy podnikání, řešení obchodních transakcí a dalších daňově rozhodujících prvků řízení podniku v předstihu, tak aby se po důkladné analýze obchodních aktivit našlo optimální řešení.“²² Při mezinárodním daňovém plánování jsou samozřejmě využívány i offshorové společnosti. V zásadě můžeme rozdělit jejich využití do dvou segmentů.

4.2 LEGÁLNÍ DAŇOVÉ PLÁNOVÁNÍ

Prvním z nich je v podstatě legální využití těchto společností. Jedná se o situaci, kdy právní úkony, na nichž vznikne daňovému subjektu povinnost uhradit takové společnosti úplatu, a tuto úplatu použije na snížení svého daňového základu, jsou ve své podstatě legální, výdaje jsou tedy oprávněné. Tato legálnost může spočívat jednak na tom, že společnost jako náklad uplatní takový úkon, takovou činnost, která je pro společnost účelně vynaložená. Mohou to být nejrůznější právní rady, využití know-how apod. Tedy společnost by takový náklad uplatnila i jinak, je to úkon, který směřuje k dosažení, nebo zvýšení zisku. Druhou možností legálního využití těchto společností je využití nedostatků legislativy, tedy postupovat tak, aby činnost při obchodování s offshore společnostmi byla dokonale kompatibilní s platnou legislativou nebo-li daním se někdy vyhýbáme užitím dokonale zákonných prostředků, avšak proti duchu a literě zákona. V takovém případě daňový poplatník obchází zákon a měl by za to být zodpovědný, ačkoli nelze proti němu užít žádných sankcí. Zkráceně řešeno

²¹ PETROVIČ P. a kol.; *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*, str. 15.

²² KUBÁTOVÁ K.; *Daňová teorie – úvod do problematiky*, str. 100.

daňový subjekt využije „díry“ v zákonech, tak jak to jejich autoři nezamýšleli. Zde si musím dovolit malou odbočku – existují jisté náznaky, že v tomto ohledu mohl nastat i případ, že autoři zákona tuto mezeru v zákoně schválně „opominuli“ s tím, že ji mohou oni, či spřátelené subjekty využít k vlastnímu obohacení. Jedním ze zářných případů, kdy zákony umožnily mimořádné daňové úniky, byly kauzy spojené s tzv. lehkými topnými oleji, kdy tyto lehké topné oleje byly postaveny do výhodnější daňové sazby nežli běžné ropné produkty, jejich zaměňováním potom byl stát připravován o mnohomiliardové částky na spotřební dani. A peníze z těchto transakcí ze své části putovaly právě do daňových rájů. Připouštím, že tato spekulace se může na první pohled zdát „divokou“, ale právě takovou byla doba začátku devadesátých let minulého století.

4.3 NELEGÁLNÍ DAŇOVÉ PLÁNOVÁNÍ

Druhým segmentem je zcela nelegální využití offshorových společností pro snížení daňového základu. Tedy jsou těmito společnostmi účtovány takové úkony, které jsou pouze fiktivním plněním. Tyto aktivity zcela vědomě porušují daňové zákony příslušných zemí. Ty mohou být ve větší, či menší míře dokazatelné a společnosti, která jej používá, hrozí sankce od neuznání daňového nákladu, vyměření daně, vyměření penále, udělení pokuty, po novelizaci trestního zákona v ČR dokonce hrozí i trestní stíhání této společnosti, které může vézt minimálně k udělení pokuty, v nejhorším k zrušení této společnosti. V České republice jsou daňové delikty trestným činem. Ostatně zákon č. 40/2009 Sb. hovoří poměrně jasně:

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

(1) Kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nejméně se dvěma osobami,

b) poruší-li k usnadnění takového činu úřední uzávěru, nebo

c) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve velkém rozsahu, nebo

b) spáchá-li čin uvedený v odstavci 2 písm. c) ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

(4) Příprava je trestná ²³.

Mohu-li shrnout, využívání offshorových společností k daňovému plánování může probíhat buď legálně, nebo nelegálně. Zatímco anglický jazyk má pro oba způsoby své názvy – Tax evasion (nelegální) a Tax avoidance (legální), čeština má sice pro nelegální krácení daně název „daňový únik“, pro výraz Tax avoidance český ekvivalent není, může se mu sice blížit výraz „daňová optimalizace“, ale v našich končinách je tento výraz velmi zprofanován právě těmi společnostmi, které činnost opatřenou tímto názvem zastíraly skutečnost obyčejného krácení daně.

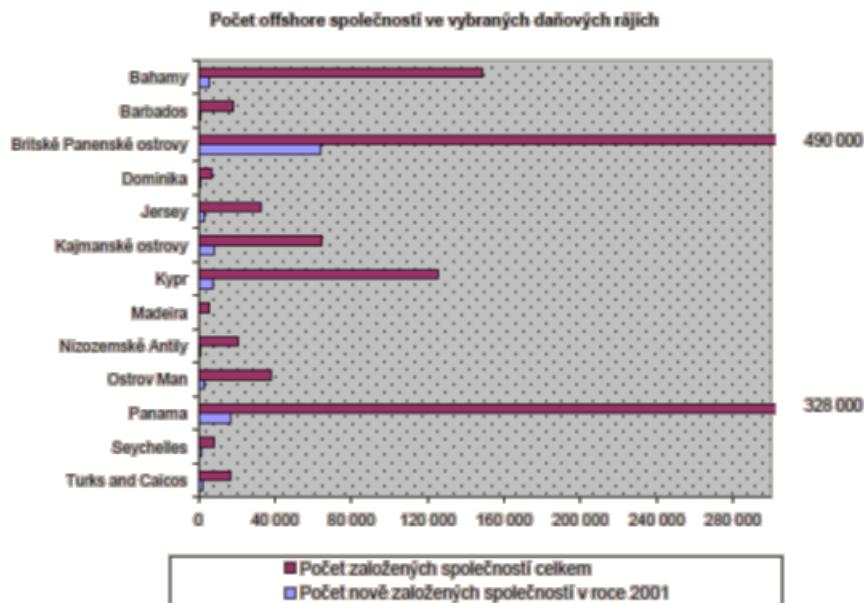
Doposud jsem ve své práci hovořil pouze obecně o offshorových společnostech. V této fázi je však čas na to, abych jednotlivé typy těchto společností představil, popsal jejich výhody a nevýhody v kontextu mezinárodního daňového plánování.

4.4 DRUHY SPOLEČNOSTÍ

Jednou z nejčastější a nejobvyklejších společností je International Business Company (IBC). Tato právní forma vznikla na počátku 80 let na Britských panenských ostrovech, odkud se rozšířila do všech ostatních daňových rájů a mohla se tak stát obecným pojmem. Na první pohled sice tato společnost disponuje základními rysy, které známe z našich akciových společností – má vlastní právní subjektivitu, řídí se společenskou smlouvou, v jejím čele stojí ředitel, nebo přímo správní rada. Vedle toho, ovšem vnějšně skrytě, má další vlastnosti, které jejímu majiteli poskytuje celou řadu výhod. Je to totiž společnost, která v místě registrace neplatí žádné daně, vyjma povinných ročních poplatků, anonymitu majitele zaručuje neexistence veřejných rejstříků těchto společností, akcie jsou na majitele, nezřídka tak akcie drží jedna osoba, která se skovává za lokálního zástupce, nejčastěji z řad zaměstnanců správcovských společností, účetnictví není povinné, tedy nepodléhá žádné kontrole, to všechno však nic nemění na její plné právní subjektivitě. Mimořádnou výhodou je, že takovou společnost si může založit kdokoli prakticky on-line, aniž by musel navštívit

²³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, § 240.

zemi registrace. Takto založené společnosti se počítají ve statistikách po celém světě. Jejich počet a rozložení ukazuje následující graf:

Graf 1 - Počet offshore společností ve vybraných daňových rájích.²⁴

Dalším oblíbený subjekt využívaných v daňových rájích je Trust. Jeho obecný princip, zjednodušeně řečeno je, že jeden subjekt se stará o majetek druhého tak, aby z toho měl druhý užitek, první odměnu často formou provizní smlouvy. Základ tohoto vztahu je založen již na obsahu anglického slova trust (překlad z anglického jazyka: důvěra). Trust je právní institut pocházející z anglosaského práva a umožňuje účinné oddělení majetku od jeho vlastníka- zřizovatele-, to se děje buď prohlášením, nebo trustovou smlouvou. Tak se majetek skutečného vlastníka přesune do vlastnictví „svěřence“, který jej však musí spravovat dle vůle zřizovatele, výtěžek potom poukazuje ve prospěch benefičního vlastníka, kterým ovšem může být sám zřizovatel. Vzhledem k tomu, že v daňových rájích nepodléhají tyto struktury veřejné evidenci, tak na majetek zřizovatele „zaparkovaný“ u svěřence nemůže dosáhnout v podstatě nikdo. Tento způsob vlastnictví se tak vedle daňového plánování použít k ukrytí majetku před věřiteli, ale také před manželkou, manželem, či osobami v obdobném postavení, obmyšlenými dědici a pochopitelně před finanční správou. Vzdáleně lze toto uspořádání přirovnat k období „svěreneckého“ fondu dle českého právního řádu, který je stále oblíbenějším nástrojem pro „parkování“ majetku, například z důvodu zpříšňování evropské legislativy, která se zabývá střetu zájmů. Důležitou společnou vlastností trustů a našich svěreneckých

²⁴ PETROVIČ P. a kol.; *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*, str. 46.

fondů je fakt, že zřizovatel vykonává, sice skrytě, stálou kontrolu nad svým majetkem, svěřence může kdykoliv odvolat, stejně jako v ČR může odvolat správce fondu, je tedy zřejmé, že tento svěřenec má ve skutečnosti pouze loutkovou úlohu, jeho jediným úkolem je zakrýt skutečného vlastníka. O tomto principu se zřejmě brzy dozvíme ze zprávy kontrolorů EU v svěřeneckých fondech Andreje Babiše.

Třetí nejčastější právní formou používanou v daňových rájích jsou tzv. Nadace (Foundation), které slouží k oddělení části majetku zakladatele, lze je popsat jako majetkové soubory s vlastní právní subjektivitou. Majetek v nich vyčleněný nemůže být postižen jakýmkoliv výkonem práv, proti bývalému vlastníku takového majetku. Základní mi výhodami je, že jméno zřizovatele není nikde zapsáno, nejsou zveřejňovány ani informace z povinné registrace, nemusí vést účetnictví, především je však daněn sazbou menší, nebo rovnou 1 %.

Pokud tedy máme popsány nejčastější formy vlastnictví majetku v daňových rájích, je možné si představit základní metodiku využívání těchto společností při mezinárodním daňovém plánování. Ještě před tím bych se však krátce zastavil u toho, jak mohou tyto daňové ráje využívat fyzické osoby.

4.5 ZÁKLADNÍ NÁSTROJE

Základním nástrojem pro daňové plánování fyzických osob je změna daňové rezidentury, dle českého práva stačí tedy pobývat 183 dní mimo ČR a občan se může stát daňovým rezidentem daňově výhodnějšího státu, dalších možností je přímo se do takového státu přestěhovat – např. Monako (je však třeba poznamenat, že tento způsob se vyplatí až po dosažení nemalé úrovně příjmů, neboť samotná rezidentura v takové lokalitě je velice finančně nákladná), takovým osobám se říká daňoví exulanti. Další, i když také finančně a psychicky náročnou disciplínou je permanentní turismus, tedy stálé stěhování tak, aby nedošlo k délce pobytu v jedné zemi delší, než je doba na to, aby se člověk stal povinným k registraci a placení daně na daném území (např. v EU je tato doba 3 měsíce, v USA 122 dní). Daleko jednodušší je potom neputovat po svět fyzicky, ale nechat tak putovat pouze svoje peníze, to lze však využít pouze pokud takovému poplatníku nechodí do těchto zemí příjmy ze země původu, v tom případě totiž může daňová správa snadno na takové příjmy dohlédnout a náležitě je ocenit vysokou daňovou sazbou. Při použití společnosti registrované v daňovém ráji a následném přeposílání peněz na svůj osobní účet registrovaný tamtéž je však možnost odhalení mizivá. Pokud se ovšem nenajde zrádce ve vnitřních strukturách

offshorových zemí, jako například v roce 2008 v Lichtenštejnsku, to je však pouze drobný nečastý exces.

Větší pozornost bych chtěl věnovat daňovému plánování právnických osob při využití společností registrovaných v daňových rájích.

Základní metodou je převod zisku z daňově nevýhodné země do daňově výhodnější. K tomu slouží vedle přímé spotřeby poradenských a podobných služeb, užívání licencí offshorových společností a v neposlední řadě čerpání půjček od těchto společností. Tyto služby však musí fyzicky probíhat, nemohou být fiktivní, daňový úřad totiž může takto užitě služby postupovat, jak mu umožňuje mj. i judikáty Nejvyššího správního soudu:

„Povinností daňových orgánů ovšem v takovém případě logicky musí být též zkoumání poměru mezi vůlí a projevem vůle účastníků daného právního vztahu; tento postup je pro aplikaci ustanovení § 2 odst. 7 daňového řádu [dnes §8, odst. 3 – *pozn. autora*] zcela určující. V tomto ohledu je tak možno uzavřít, že nelze setrvat na právním názoru, tedy že při aplikaci ustanovení § 2 odst. 7 daňového řádu správce daně nezkoumá vůli daňového subjektu určitý právní úkon a jím založený právní vztah simulovat, jinak řečeno, dostatek vážné vůle účastníků právního úkonu, kteří nemínili uskutečnit to, co pouze předstírali. Je třeba naopak trvat na tom, že zkoumání vůle daňového subjektu a projevu jeho vůle je pro posouzení možné aplikace ustanovení § 2 odst. 7 daňového řádu na zkoumaný právní úkon naprosto nezbytné.“²⁵

Další hojně využívanou možností je převod ochranných značek a licencí na společnosti sídlící v daňově výhodnějších destinacích a jejich následné účtování společnosti sídlící například v ČR, licenční poplatek je totiž bezesporu legálním nákladem společnosti a přes tento poplatek je zároveň odváděna i finanční hotovost, kterou je potom možno použít při dalších investicích po celém světě.

Jedním z nejpoužívanějších nástrojů je poskytování půjček ze strany offshorových společností a jejich úročení. Takto postavený vztah má navíc dvě výhody pro společnost sídlící v daňově nevýhodném regionu. Za prvé zaplacený úrok je daňově uznatelnou položkou, dalším efektem však je, že původní společnost tak může volně užívat již odvedený zisk, který ukryla před domácím daňovým úřadem. Ve svém pojetí tak jde o jediné perpetuum mobile, které může

²⁵ Judikát Nejvyššího správního soudu 1 Afs 73/2004-89.

opravdu fungovat, neboť čím větší zisk „skovám v zahraničí“, tím více si mohu ze zahraničí půjčit a tím více si opět optimalizuji zisk, aniž bych ztratil schopnost odvedené peníze používat.

Jednou z dalších častých metod je prodej zboží z mateřské země za podhodnocenou cenu offshorové společnosti, která jej dále prodá již za plnou cenu a zisk tedy zůstává z velké části právě v oné offshorové společnosti.

Dalším způsobem je přímá vlastnická struktura, kdy offshorová společnost vlastní společnost například v ČR a pomocí dividend a smluv o zabránění dvojího zdanění odváží zisk společnosti bez daňové povinnosti do zahraničí. To je obecně velkým národohospodářským problémem např. České republiky nezávisle na tom, zda je tento zisk z dividend odvážen přes daňové ráje, nebo přes regulérní ekonomiky. Tak nebo tak potom tyto peníze společností se zahraniční účastí mohou chybět při jejich dalším rozvoji a zvyšování své konkurenční schopnosti.

Existují samozřejmě ještě další možnosti mezinárodního daňového plánování, která využívá existence offshorových společností, avšak jejich podrobný popis by byl v rámci této práce nadbytečný, má práce si dala za cíl popsat přímá bezpečnostní rizika a nebezpečí, které souvisí s existencí daňových rájů a offshorových společností, popisovat holdingové struktury (treaty shopping), Double Irish and Dutch sandwich, problém repatriace zisku, problém obcházení regulací by vydal na samostatnou práci většího rozsahu. V mém popisu byly uvedeny pouze nejjednodušší a nejčastější příklady využití offshorových společností, abych udělal představu o principech, jejichž rizika dále popíšu.

5 NEGATIVNÍ DOPADY SOUVISEJÍCÍ S OFFSHOROVÝMI SPOLEČNOSTMI

5.1 NEZDANĚNÝ ZISK

Negativními dopady týkajícími se daňových rájů a offshorových společností se zabývají nejen státní orgány, jako jsou orgány činné v trestním řízení, finanční orgány, ať je to celní správa, nebo finanční úřady, nemalou úlohu hrají vedle tajných služeb také nevládní organizace, především organizace Transparency International.

Ta negativní dopady vnímá především takto: „Vytvoří-li se dostatečně komplexní a pro úřady alespoň z části neviditelná vlastnická struktura, je možné do této její „neviditelné části“, resp. do dceřiných společností v daňových rájích, jež jsou její součástí, schovat nezdaněný zisk nebo peníze vyvedené z veřejných rozpočtů. Vytvářením takovýchto vlastnických struktur je krom toho možné účinně znemožnit vyšetřování finanční kriminality, obcházet mezinárodní sankce nebo zprivatizovat části trhu s veřejnými prostředky. Problém neprůhlednosti vlastnických a daňových struktur nadnárodních společností má řadu negativních důsledků:

1. snížené příjmy z daně z příjmu právnických osob způsobené přesouváním zisku nadnárodních společností do zemí s nízkým či nulovým zdaněním,
2. diskriminaci malých podniků, které na rozdíl od nadnárodních společností nemohou vytvářet neprůhledné vlastnické struktury a prostřednictvím těchto struktur přesouvat zisky do zemí s nízkým či nulovým zdaněním,
3. neúčinné vymáhání práva, co se týče financování hospodářské kriminality, korupce a aktivit osob, na něž jsou uvaleny mezinárodní sankce, z veřejných rozpočtů,
4. neefektivní hospodaření s veřejnými prostředky, zejména v oblasti veřejných zakázek, grantů a nakládání s veřejným majetkem,²⁶

V této situaci je velký tlak „běžných ekonomik“ na zveřejnění vlastnických struktur společností až po skutečné vlastníky. Ostatně novelizace zákona stanovila k 1. 1. 2018 všem právnickým osobám registrovaným v České republice odevzdat Prohlášení skutečného vlastníka, je sice pravdou, že Rejstříkový zákon (tj. zákon č. 304/2013 Sb.) ani žádný jiný

²⁶ *Transparency. Transparency International [online]. 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/transparency/>*

zákon v současné době za neprovedení zápisu skutečného majitele nestanoví žádné přímé sankce. Právnícké osobě tak v případě nezapsání údajů o jejím skutečném majiteli nehrozí ani pokuta, ani zrušení s likvidací. Nepřímé negativní důsledky spojené s nesplněním dané povinnosti mohou nicméně plynout z jiných právních předpisů [srov. např. § 15 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, § 122 zákona č. 134/2016, o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, § 177 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů]. Zveřejnění skutečných majitelů je velice důležité, jak potvrzují četné studie mezinárodních institucí, které se shodují v tom, že je zřejmá souvislost mezi nelegálními přesuny finančních prostředků a neprůhlednými strukturami společností. Takový fakt je však i bez studijní zřejmý, když především ti, co mají co zakrývat, tají svou skutečnou vlastnickou strukturu.

5.2 TRANSPARENTNOST

V rámci zprůhlednění vlastnických struktur tak jsou činěny stále více a ve více zemích legislativní opatření. Vedle toho se snaží i nevládní organizace přispět různými iniciativami, které jsou však spíše úsměvné, než aby měli v potírání zakrývání vlastnických struktur pomocí offshorových společností.

Jednou z takových iniciativ je projekt TAXPARENTNÍ značky. „Koncept TAXPARENTNÍ značky je jednoduchý: společnost, která zveřejní svou kompletní vlastnickou strukturu a celkovou míru skutečného korporátního zdanění, bude mít možnost získat TAXPARENTNÍ značku. Kdo získá TAXPARENTNÍ značku, bude mít konkurenční výhodu v podobě lepší pověsti u spotřebitelů, protože bude moci „prodat“ skutečnost, že je transparentní a poctivě odvádí daň z příjmu právnických osob. Každá společnost, která bude chtít získat TAXPARENTNÍ značku, uvede do online aplikace svoji vlastnickou strukturu. Ke každé společnosti v rámci vlastnické struktury doplní údaj o zisku a dani, kterou z tohoto zisku v dané zemi zaplatila. K tomu připojí odkazy na dokumenty, které zadané informace potvrzují (například výpis z obchodního rejstříku či účetní závěrku). Online aplikace poté na základě zadaných údajů graficky zobrazí vlastnickou strukturu, vypočítá celkovou efektivní míru korporátního zdanění a udělí společnosti elektronickou TAXPARENTNÍ značku. Tuto eZnačku si společnost umístí na svou webovou stránku. Značka bude interaktivní: pokud

na ní návštěvník „klikne“ zobrazí se zadaná vlastnická struktura a efektivní míra zdanění. Platnost značky bude jeden rok do zveřejnění nové účetní závěrky v následujícím roce.²⁷

Takové iniciativy, jistě dobře myšlené, tak s touto problematikou nemohou vůbec pomoci, neboť o podobnou značku nebudou usilovat offshorové a na ně napojené společnosti, neboť by tím popřeli základ tohoto podnikání. Pochopitelně jiné by bylo, kdyby se “běžné ekonomiky” shodli na tom, že zakázku z veřejných rozpočtů nemůže získat žádná společnost, která by neměla zveřejněnou vlastnickou strukturu do konečného majitele. Je zřejmé, že k tomu se politická vůle nenajde, protože by se jednalo o zcela novátorský přístup k financování politických stran a politiků, jehož zavedení by popřelo dosavadní dlouho zakořeněné zvyklosti.

Na problém netransparentnosti subjektů, které se ucházejí o zakázky z veřejného sektoru, upozorňují opakovaně i tajné služby. Nejinak to bylo i ve výroční zprávě BIS za rok 2017: „Společným jmenovatelem těchto rizik byla i nedostatečná transparentnost v některých odvětvích, která kromě jiného vytvářela alibi pro subjekty odpovědné za kontrolu. Celkově však lze změnu v transparentnosti státem ovládaných subjektů hodnotit za poslední období pozitivně. Přestože BIS zaznamenala v několika případech snahu konkrétních subjektů obcházet pravidla předepsaná pro zveřejňování informací, je přístup k důležitým údajům o hospodaření s veřejnými prostředky v porovnání se situací před několika málo lety o mnoho lepší. Obecný pohled na to, co je normou, se pomalu posunul do roviny, kdy již samotná netransparentnost vyvolává podezření z nekalého jednání.“²⁸

Je tedy zřejmé, že nikoliv pouze v poslední době se velká pozornost všech zainteresovaných i nevládních složek ubírá k zvýšení transparentnosti osob a společností, které čerpají finanční prostředky z veřejných rozpočtů, stejně tak se je nutno zabírat propojením takových společností na politiky a státní úředníky, stejně jako na představitele samospráv tak, aby bylo možno v co největší míře „odstínit“ vliv struktur napojených na daňové ráje.

²⁷ *Taxparency. Transparency International [online]. 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/taxparency/>*

²⁸ *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2017. BIS [online], [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2017-vz-cz.pdf>*

5.3 AFÉRY

O tom, jaký rozsah takových napojení, a to nejen v ČR, ale v celém světě na daňové ráje ukázala aféra Panama Papers (panamské dokumenty), která vypukla 3. 4. 2016, kdy médi začala uveřejňovat „11,5 milionu 11,5 milionu tajných dokumentů z panamské společnosti Mossack Fonseca, která se specializovala na korporátní klientelu. V dokumentech jsou detailní informace o více než 214 000 offshorových firmách a jejich vlastnické struktuře. Mezi jmény se nachází čtyři hlavy států, jde o Argentinu, Saúdskou Arábii, Ukrajinu a Spojené arabské emiráty, premiéra Islandu a dále blízcí příbuzní nejvyšších představitelů dalších 40 zemí včetně Brazílie, Číny, Francie, Indie, Malajsie, Mexika, Malt, Pákistánu, Ruska, Jihoafrické republiky, Španělska, Sýrie a Spojeného království.“²⁹

Především na příkladu právě v této aféře odhaleného islandského premiéra Sigmundura Daida Gunnlaugssona lze odhalit, jak někteří čelní představitelé státu využívají offshorové struktury. Islandský premiér měl nepřiznané majetkové zájmy v několika krachujících bankách jeho země, pochopitelně přes offshorovou společnost, získal tak majetkový zájem ve třetí největší islandské bance, kterou právě stát zachraňoval. Tento svůj ekonomický zájem však nepřiznal. V důsledku tohoto odhalení byl tak již v dubnu 2016 nucen rezignovat na svůj post premiéra, připomínám den po jednom z největších politických protestů ve své zemi v historii a dva dny po vypuknutí aféry. Na okraj drobnou poznámku, Island ukázal, že je skutečnou vyspělou demokracií, zřejmě by si takový premiér nedovolil vystoupit s prohlášením: “ Nikdy neodstoupím, nikdy, to si pamatujte.“ Ale to už je jen povzdech nad jinými bezpečnostními riziky, které s offshore společnostmi nesouvisí.

I přes výše popsané, je největším negativním vlivem výpadek v příjmu do státního rozpočtu „normálních zemí“. Bohatí jedinci i společnosti, kteří operují v daňových rájích, neodvádějí daně úměrné jejich ziskům, což krátí veřejné rozpočty, snižuje schopnost normálních států dostatečně plnit veřejné rozpočty a tyto státy jsou nuceny zvyšovat zdanění méně mobilních zdrojů jako je spotřeba, či pracovní sílu. Dalším negativním jevem je, že daňové ráje podporují majetkovou nerovnost, neboť bohatí, díky možnosti optimalizovat, platí ve skutečnosti nižší daně než ti chudší. Globalizace a díky technologiím „zmenšení světa“ láká do daňových rájů stále více a více společností. Snadná komunikace umožňuje,

²⁹ Panama Papers: The Power Players. International Consortium of Investigative Journalists [online], 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://www.icij.org/investigations/panama-papers/pages/panama-papers-about-the-investigation/>

aby jedinci a společnosti na jiném místě žili a podnikali a na jiném místě platili daně – typickými příklady jsou společnosti jako Google, Microsoft apod. Například společnost Google sídlí fakticky v USA, své produkty nabízí po celém světě, ale větší část příjmů přiznává v zemích, které jsou považovány za daňové ráje.

5.4 BOHATNUTÍ DAŇOVÝCH RÁJŮ

Takováto globalizační poptávka po sídlech v daňových rájích vede tomu, že tyto země se stávají jakousi ekonomickou elitou, počítáno podle HDP na počet obyvatel je v nejlepší dvacítkě hned 11 takovýchto států, jak ukazuje následující tabulka, tučně jsou uvedeny státy, které jsou pokládány za daňové ráje.

1	Katar	\$179 000
2	Lichtenštejnsko	\$141 100
3	Lucembursko	\$82 600
4	Bermudské ostrovy	\$69 900
5	Singapur	\$62 100
6	Jersey	\$57 000
7	Norsko	\$54 600
8	Brunej	\$51 600
9	Spojené arabské emiráty	\$49 600
10	Kuvajt	\$48 900
11	Spojené státy americké	\$47 200
12	Andorra	\$46 700
13	Hongkong	\$45 900
14	Guernsey	\$44 600
15	Kajmanské ostrovy	\$43 800
16	Gibraltar	\$43 000
17	Švýcarsko	\$42 600
18	Austrálie	\$41 000
19	Rakousko	\$40 400
20	Bahrajn	\$40 300

Tabulka 2 – Nejlepších 20 států dle HDP na počet obyvatel ³⁰

Hovoříme-li tedy o bohatnutí daňových rájů, potom z jejich principu je zřejmé, že tyto peníze chybějí v jiných rozpočtech. Přitom celková kvantifikace takových ztrát je velice nesnadná. Ve své podstatě je možné se ke kvalifikovanému odhadu odklonu majetku do daňových rájů dostat dvěma způsoby. Je možno se pokusit spočítat množství peněz, o které přichází

³⁰ The World Factbook. Central Intelligence Agency [online], 2018 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

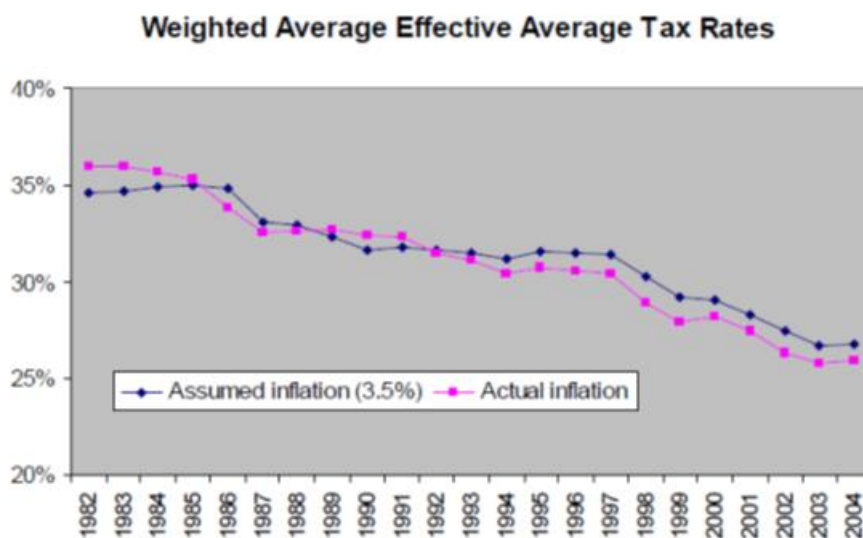
jednotlivé ekonomiky v důsledku daňových úniků. To spočítat bezesporu lze, nelze však účinně odčlenit, které daňové úniky odcházejí do daňových rájů a kolik z této sumy jde na vrub ostatním způsobům daňových úniků. Druhou cestu popisuje ve své knize R. Palan: „Zbývá nám tedy druhá cesta – odhad podle celkové hodnoty držení aktiv. Tato cifra samozřejmě není předmětem oficiálních statistik; povahou jde o soukromé informace, které mají dotčené subjekty pramalou motivaci zveřejňovat, a tak se práce spojená s jejich vyhledáváním podobá detektivnímu vyšetřování. Britský účetní Richard Murphy, člen Tax Justice Network, se domnívá, že celková aktiva v daňových rájích čítají 11 až 12 bilionů dolarů (včetně nepeněžních aktiv). Jeho hrubý odhad vychází z údajů Banky pro mezinárodní platby (Bank for International Settlements) a analytiků Merrill Lynch, Cap Gemini a McKinsey.“³¹

Hodnota aktiv v daňových rájích se podle OECD pohybuje mezi 5 až 7 bilionů USD (což představuje 6–8 % světového finančního majetku, jiné údaje hovoří dokonce až o 11-12 bilionech dolarů. Pokud potom vezmeme průměrnou míru výnosu 7,5 %, vychází nám ročně ztráta směřující do daňových rájů na částku 860 miliard dolarů. Pro porovnání výdaje našeho státního rozpočtu za minulý rok byly přibližně 62 miliard amerických dolarů, tedy celosvětová roční ztráta, která „zmizí“ v daňových rájích je přibližně téměř 14násobkem výdajové části našeho rozpočtu. To jsou již vpravdě těžko představitelná čísla. A právě tato obtížně představitelná čísla a jakási neuchopitelnost problematiky pro běžného občana vedou k dalším souvisejícím negativním dopadům.

Vedlejším negativním dopadem výše popsaných finančních ztrát „normálních ekonomik“ je to, že tyto vysoké ztráty jsou využívány nejrůznějšími skupinami pro vytváření antiglobalizačních nálad. Poukazováním na migraci a kumulaci kapitálu mimo země, kde tento kapitál vzniká, odůvodňují nejrůznější převážně levicové aktivistické skupiny své protestní akce. Ostatně migrace kapitálu, zvýšené zdanění „obyčejných“ lidí je velice vděčným tématem a nejrůznější populisté tím mohou snadno manipulovat obyvateli. Tato hnutí, i někteří populisté, využívají ve své argumentaci fakt, že globalizace usnadnila migraci kapitálu a díky daňovým rájům se tedy má obyčejný člověk hůř. Laciné a zjednodušující argumenty, např. kolik by se z těch peněz postavilo škol, kolik chudých by se najedlo, jsou totiž velice nebezpečné. Jsou totiž pro „obyčejné“ lidi velice chytlavé.

³¹ PALAN R., MURPHY R., CHAVAGNEUX Ch.; *Tax Havens. How Globalization Really Works*, str. 61-63.

Dalším negativním pohledem na daňové ráje je jejich vliv na daňovou konkurenci. Co to je daňová konkurence? Použiji definici ekonoma Daniela Mitchella z Washingtonu: „Daňová konkurence vzniká tehdy, když lidé mohou snížit svou daňovou zátěž přesunutím kapitálu nebo práce z vysoce zdaněných jurisdikcí do oblastí s nižším zdaněním.“³² Není to ovšem jen daňová konkurence mezi “normálními” ekonomikami a daňovými ráji. O daňové konkurenci můžeme hovořit i mezi běžnými ekonomikami. Takovou konkurenci mnozí považují za škodlivou, jsou to především velké státy uvnitř EU. Někteří ekonomové takové konkurenci vyčítají, že neefektivně alokuje finanční zdroje, tyto ekonomové považují snižování daňových sazeb v důsledku daňové konkurence za negativní jev, dalším negativem je, že prostředky, které mají být vybrány na daních se díky nižším sazbám vůbec nevyberou a část těchto finančních prostředků míří do zemí s nízkou daňovou zátěží, aniž by však bylo respektováno, že daňové subjekty, které prostředky v takových zemích alokují, však zároveň využívají výhod vyspělého veřejného sektoru, kterému však nepřispívají, nebo přispívají méně, než by měli. Na druhou stranu jsou však jiní, převážně radikálně liberální ekonomové, kteří daňovou konkurenci považují za pozitivní vliv, neboť nutí státní aparát být efektivnější a pružnější. Tato konkurence také vede ke snižování daňové zátěže jak obyvatel, tak především korporací, jak ukazuje následující obrázek.

Graf 2 - Vážený průměr efektivních průměrných sazeb korporátní daně³³

³² MITCHELL D.; *Tax Competition and Fiscal Reform: Rewarding Pro-Growth Tax Policy.*

³³ DEVEREUX M. P.; *Developments in the Taxation of Corporate Profit in the OECD since 1965: Rates, Bases and Revenues.*

Je samozřejmé, že výše popsané negativní dopady nejsou zdaleka všechny. Tato kapitola se věnovala negativním dopadům, které sice mohou nést i protiprávní stopy, ale spíše v daňové oblasti. Další kapitola se věnuje nebezpečí, které představují daňové ráje v souvislosti s vysloveně kriminálními činy.

6 OFFSHOROVÉ SPOLEČNOSTI JAKO BEZPEČNOSTNÍ RIZIKO

V následujících řádcích bych rád pojmenoval některá základní bezpečnostní rizika, která se konkrétně projevují v možnostech zneužití vlastností těchto společností, především důsledné anonymizace skutečných vlastníků, případně benefiterů těchto společností a dalších subjektů. Některé z těchto bezpečnostních rizik potom přiblížím popisem konkrétní kauzy, nebo kauz, které se v minulosti, nebo aktuálně, týkají České republiky – jejích daňových poplatníků a její bezpečnosti.

6.1 ANONYMIZACE SKUTEČNÝCH VLASTNÍKŮ

Jednou ze společensky velice nebezpečných činností týkající se působení offshorových společností je anonymizace skutečných vlastníků při vyvádění finančních prostředků prostřednictvím těchto společností z veřejných rozpočtů. Takový stav je bezesporu velice nebezpečným korupčním prostředím, neboť umožňuje pomocí nadsazení hodnoty samotné zakázky generovat v těchto společnostech „černé peníze“, které jsou potom využívány mj. i na financování úplatků.

Jednou z aktuálních kauz je jedna z kauz vlivného lobbisty a pražského zákulisního hráče Ivo Rittiga a společnosti Neograph. V této kauze jde o dodávky jízdenek pražskému dopravnímu podniku, ty dodávala právě společnost Neograph. A tato společnost měla uzavřenu smlouvu se společností registrovanou na Britských panenských ostrovech – Cokeville Assets Inc. Společnost Neograph této offshore společnosti umožnila inkasovat z každé dodané jízdenku částku 17 haléřů. To celé za situace, kdy není zřejmý majitel této společnosti, proto není zřejmé, kdo z této společnosti benefituje, tedy přesněji, kdo je příjemcem oněch 17 haléřů z každé dodané jízdenky. Podle Karla Randáka z protikorupčního fondu měl dále od společnosti Cokeville inkasovat 160.000 EUR měsíčně právě lobbista Ivo Rittig. Pokud by se takové podezření potvrdilo (Ivo Rittig slova pana Randáka označil za bezostyšné nařčení), potom by se ukázalo, že vlivný zákulisní hráč, jenž je (či lépe řečeno ve své době byl) bezesporu schopen ovlivnit zakázky v městských firmách, byl zároveň beneficentem značné odměny, která však neměla základ v protihodnotě, která by byla, jakkoliv zdůvodnitelná svou výší. V této souvislosti bylo v roce 2013 a 2014 obviněno pět lidí, včetně samotného Ivo Rittiga a někdejšího generálního ředitele pražského dopravního podniku

Martina Dvořáka. Absence informací o skutečných majitelích společnosti Cokeville však práci orgánů činných v trestním řízení bezpochyby znesnadňuje.

Ostatně společnost Cokevill Assets, Inc. figuruje i v další kauze týkající se pražského dopravního podniku, a to předražených dodávek bionafty společností Oleo Chemical, rovněž tato společnost v letech 2010 – 2012 úzce spolupracovala právě s touto offshorovou společností.

Tyto dvě popsané kauzy ukazují jedno z bezpečnostních rizik anonymizovaných vlastníků společností. Umožňují totiž osobám přímo zapojených do rozhodovacích procesů v rámci zakázek týkajících se veřejných rozpočtů de facto přidělovat zakázky sami sobě, když dodavatelé jsou jimi skrytě vlastněni.

Netransparentní společnosti registrované v daňových rájích jsou nejen nástrojem korupce, jak bylo popsáno v minulých odstavcích, ale mohou se stát i bezpečnostním rizikem pro samotný stát, pokud figurují v minulosti vysokých státních úředníků. Pokud se v okolí, či minulosti, vysokých úředníků a politiků, kteří jsou seznamováni s utajovanými skutečnostmi takové společnosti se objeví, vždy se jedná o zásadní bezpečnostní riziko, neboť daný subjekt (úředník, politik) může zakrývat skutečné vlastnické struktury, což je zásadním bezpečnostním rizikem pro stát.

Právě taková netransparentní společnost stála u ovládnutí společnosti AGROFERT, jež byla základem dnešního stejnojmenného holdingu, který patřil (a dnes přes svěřenecký fond ovládá) současný premiér Andrej Babiš. Samotný holding AGROFERT má v ČR obrovský vliv na mnoho oblastí, ať je to chemický průmysl, či zemědělství, v některých oblastech je dokonce na trhu dominujícím hráčem. Úkolem této práce není hodnotit současný vztah premiéra a jeho podnikatelských aktivit, budu se zabývat historií této společnosti a úlohou u netransparentní offshorové společnosti při ovládnutí společnosti AGROFERT Andrejem Babišem. Společnost AGROFERT vznikla tři týdny po rozpadu Československa, založena byla slovenskou společností PETRIMEX (obdoba někdejšího našeho Chemapolu) a byla určena k zastupování zájmů PETRIMEXU v ČR. Po založení do této společnosti PETRIMEX investoval několik stovek milionů korun a přenechal mu část svých klientů. Potud normální vývoj. Další okolnosti, které vedly, až k ovládnutí této společnosti Andrejem Babišem jsou typickým příkladem využití netransparentní společnosti pro zakrytí původu majetku, který je použit k ovládnutí třetí osoby. „Zřejmě nejzávažnější pochybnosti kolem

impéria Andreje Babiše pocházejí z dob, kdy už základní kameny Agrofertu pevně stály. Vše podstatné se odehrálo v dubnu a květnu 1995, kdy proběhlo zvýšení základního jmění společnosti Agrofert z jednoho na 4 miliony korun. Podkladem pro tento zápis v obchodním rejstříku se stal zápis z jednání mimořádné valné hromady akciové společnosti Agrofert, která se údajně odehrála 13. 2. 1995 v sídle státní akciové společnosti Petrimex. Vedení Agrofertu rozhodlo kromě výrazného navýšení základního jmění také o vydání 300 akcií o jmenovité hodnotě 10 tisíc korun za jednu. Vydané akcie tedy odpovídaly podílu podniku, o které bylo základní jmění navýšeno. Podle tohoto zápisu měli zástupci Petrimexu prohlásit, že státní podnik nevyužije svého předkupního práva na upsání nových akcií. Z pozice mateřské firmy totiž bývalý státní podnik zahraničního obchodu disponoval přednostním právem na nákup akcií Agrofertu.³⁴

K předešlému citátu je třeba doplnit, že společnost PETRIMEX na této valné hromadě jako člen představenstva zastupoval právě Andrej Babiš, tedy právě on se podílel jako statutární orgán společnosti PETRIMEX na tom, že tato společnost ztratila nad společností AGROFERT kontrolu (za to byl ze společnosti PETRIMEX okamžitě vyhozen, byla podána žaloba na neplatnost tohoto úkonu, která však byla později stažena). Následně většinu akcií (v hodnotě 2,6 milionů korun), a tedy kontrolu nad společností AGROFERT získala právě švýcarská společnost O. F. I. – Ost Finanz und Investment A. G. Tato švýcarská společnost neměla žádnou jinou bussinesovou aktivitu, měla jen virtuální sídlo.

Z celé transakce je zřejmé, že šlo o nepřátelské převzetí podniku, ke kterému byla použita netransparentní společnost umístěná v daňovém ráji. Takovým postupem byl zakryt skutečný původ peněz použitých na tuto transakci. K osvětlení původu těchto peněz nepřispěl žádným způsobem ani současný premiér, který žádným způsobem věrohodně nevysvětlil „za čí peníze“ byl nepřátelsky AGROFERT ovládnut (a je nutno zdůraznit, že tato neprůhledná transakce byla prvním krokem k tomu, aby společnost ovládl Andrej Babiš.

Pokud současný premiér, který má přístup k zásadním informacím týkající se mj. i bezpečnosti státu, nedokáže vysvětlit původ peněz, je to pro stát značné bezpečnostní riziko a pro něj samotného velká zátěž. Připočteme-li k tomu dnes již téměř jistý fakt, že Andrej Babiš byl agentem komunistické státní bezpečnosti, který plnil úkoly především v zahraničí,

³⁴ *Americký sen po Československu, díl druhý. Zrození Agrofertu, vše je čisté, zapomeňte. HlidacíPes.org [online]. 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/americky-sen-ceskoslovensku-dil-druhy-zrozeni-agrofertu-vse-ciste-zapomente/>*

kdy obecně a zpravidla tyto úkoly byly vždy koordinovány se sovětskou KGB. Toto samozřejmě nemůže být autoritativní tvrzení, možnost utajení původu skutečných prostředků na tuto transakci budí však minimálně pochybnosti o tom, kdo stojí v pozadí současného premiéra, komu může dopřát sluchu a v nejhorším případě, kdo ho může vydírat a tedy ovládat.

6.2 LEGALIZACE VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

„Pod pojmem „legalizace výnosů z trestné činnosti“ (jinak také „praní špinavých peněz“) se rozumí úmyslné jednání, které zakrývá nezákonný původ jakéhokoliv výnosu z trestné činnosti a které se současně snaží vzbudit zdání, že se jedná o příjem nebo o majetek, získaný v souladu s platnými zákony. Výnosem z trestné činnosti se pak rozumí jakákoliv ekonomická výhoda z jednání, které vykazuje znaky trestného činu.“³⁵

Praní špinavých peněz je pro obchodu se zbraněmi a drogami třetí největší finanční odvětví na světě, jehož fungování vyžaduje nejen odborníky s vysokou kvalitací, často absolventy prestižních škol, ale také propracovaný systém bankovních a korporátních struktur, které s ohledem na maximální možné znesnadnění sledování toku prostředků, jsou z části umístěné právě v daňových rájích. Právě v nich se vyskytují jak legálně získané finanční prostředky, tak prostředky pocházející z trestné činnosti. Není potom nic snazšího než tyto prostředky smísit, či zaměnit.

Dle teoretických zvyklostí se praní špinavých peněz dělí do tří základních fází:

- První fází je tzv. umístění. Peníze z trestné činnosti totiž bývají ve větší části v hotovosti. Vklad větší hotovosti přímo do banky není s ohledem na prokazování totožnosti a možnosti zpětného zkoumání původu peněz možné, je proto peníze na bankovní účty dostávat z mnoha menších zdrojů, případně prostřednictvím zdánlivě legální činnosti, např. restaurace, bary, herny apod., využívány jsou i postupné drobnější vklady na účet a placení zdánlivých služeb poskytovaných ze strany offshore společností.
- Druhou fází je „navrstvení“. Provádí se množství bankovních operací, které mají a mohou zakrýt skutečný původ peněz. Tyto transakce se provádějí například na základě falešných faktur, nákupem a prodejem cenných papírů a komodit apod. Právě v této fázi

³⁵ KALABIS Z.; *Boj bank proti praní špinavých peněz*, str. 7.

celého procesu hrají svou nezastupitelnou úlohu daňové ráje a offshorové společnosti, neboť právě v těchto místech je možné „přetít“ dohledatelnou řadu transakcí až k původu peněz. Pokud však v jurisdikci, která nekomunikuje s ostatními orgány, dojde k přesunu finančních prostředků a tyto potom pokračují nod jiného nesouvisejícího subjektu, není možné již původ peněz dohledat.

- Poslední – třetí – fází je začlenění „vypraných“ peněz. Tedy v této fázi se již finanční prostředky očištěné od minulosti vracejí původnímu majiteli nejružnějšími formami – za úplatné služby, prostřednictvím navýšení základního kapitálu, přeprodeji ve skutečnosti nehodnotných cenných papírů apod. V této fázi se již kreativité meze nekladou, způsoby jsou jen využívány s ohledem na možnou eliminaci, nebo alespoň zmenšení daňové povinnosti při příjmech těchto peněz.

S ohledem na snahu vyspělých zemí o eliminaci možností praní špinavých peněz, zpříšňování legislativy, odbourávání stále většího počtu legislativních překážek v mezinárodním boji proti tomuto nešvaru, jsou daňové ráje často jedinou možností, jak peníze „očistit“.

V této oblasti je těžké najít konkrétní případy týkající se České republiky, neboť naše republika není v globálním pohledu zásadním hráčem ani v původu, ani v přijímání těchto peněz. Rovněž pro dobrou úroveň našeho bankovního dohledu nejsme atraktivní destinací pro procesování těchto činností. Z poslední doby tak můžu pouze zmínit aféru DANSKE BANK, v které údajně ČR hraje svou roli: „Velká aféra s praním špinavých peněz, o které ve středu za velké pozornosti médií vypovídal v Evropském parlamentu bankéř Howard Wilkinson, se týká i České republiky. Na dotaz, co ví přesně o Česku, Wilkinson uvedl, že nezná jména konkrétních bank. „Ale znám konkrétní schéma, podle kterého fungovaly, a pokud by české orgány chtěly znát víc podrobností o těchto schématech, a samozřejmě pokud k tomu Danske Bank dá svolení, rádi budeme sdílet tyto podrobnosti, aby orgány mohly vystopovat, které banky nesly odpovědnost,“ prohlásil Wilkinson během veřejného slyšení. Wilkinson je bývalým zaměstnancem Danske Bank a sám se přihlásil se svědectvím o tom, co se v bance dělo. Na základě vyšetřování v září odstoupil šéf banky. Sama banka uvedla, že skrze estonskou pobočku proniklo do evropského bankovního systému 230 miliard dolarů peněz pochybného původu. Wilkinson se o Česku zmínil na dotaz poslance Lud'ka Niedermayera, který se chce kvůli podezřením obrátit na bankovní dohled

v Česku. „Pokud by to znamenalo, že naše banky pomáhají kriminálíkům zlegalizovat peníze, pak je to vražedná situace,“ uvedl Niedermayer.³⁶

6.3 FINANCOVÁNÍ TERORISMU

Další aktivitou, ve které velice často figurují daňové ráje a offshorové společnosti, je financování terorismu. Nejen proto, že terorismus je z velké části financován právě z výnosů nelegální činnosti. Na rozdíl od praní špinavých peněz, kdy je hlavní snahou zakrýt původce peněz, u financování teroristické činnosti je hlavní ambicí zakrýt příjemce peněz.

„Hlavním „hnacím motorem“ jakékoliv činnosti všech zločineckých skupin je jejich „nenasytnost“. Jejich ekonomika tedy připomíná „soukromý podnik“, protože jejich hlavním cílem je dosahování zisku a shromažďování majetku. Pro teroristy naproti tomu není získávání finančních prostředků tím nejdůležitějším důvodem pro jejich aktivity, ale vidí v něm pouze prostředek, který jim pomůže při dosažení jejich konečného cíle (např. nahrazení jedné vlády druhou). Jinak řečeno, hlavní starostí ozbrojených skupin (na rozdíl od zločineckých organizací) je nejenom shromažďování majetku, ale také jeho utajování a efektivní přerozdělování.“³⁷

Proces praní špinavých peněz a proces financování terorismu se provádějí ve své podstatě podle stejné metodiky neprůhledných a opakovaných transakcí. A stejně metodicky musí postupovat banky a dotčené úřady a orgány při jejich odhalování. Samotné státy potom musí přijímat potřebnou legislativu. Parlament ČR schválil zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, který implementuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu (dále také „Směrnice č.2005/60/ES“), Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků. Všechny tyto směrnice zakázaly legalizaci výnosů trestné činnosti. Mají za cíl umožnit identifikovat klienty bank při provádění bankovních obchodů

36 *Praní peněz se dělo i v Česku, varuje whistleblower z Danske bank. Respekt.cz [online], 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:*

<https://www.respekt.cz/politika/prani-penez-se-delo-i-v-cesku-varuje-whistleblower-z-danske-bank>

37 KALABIS Z. *Boj bank proti praní špinavých peněz, str. 11.*

nebo podezřelé obchody a možnost jejich oznámení příslušné instituci, vytvořit kontrolní mechanismy, díky kterým bude možné odhalovat praní špinavých peněz, uchovávat záznamy s informacemi o plátcích a zavést odpovědnost za přesnost a úplnost těchto informací u poskytovatelů platebních služeb.

Je však zřejmé, že veškeré tyto snahy a legislativní pomůcky nezmohou nic, pokud budou daňové ráje a offshorové společnosti nadále plně anonymizovat skutečné vlastníky operujících v tomto teritoriu a pokud nebudou umožněny alespoň základní kontroly transakcí tam prováděných. Způsobem, jak především EU a US mohou na tyto destinace působit je vyhotovování listin, ať již černých, či šedých (dle závažnosti „provinění“ dané destinace. V případě, že potom země zařazené na tomto seznamu nespolupracují, či neplní sliby, které pro zlepšení daly, mohou být vůči nim uplatněny sankce. Ačkoliv je často při těchto (nátlakových“ akcích zmiňováno především daňové hledisko, je nepochybné, že tato opatření zlepšují i ono bezpečnostní riziko při praní špinavých peněz a financování terorismu.

O tom, že například EU myslí svou snahu vážně, hovoří i tento článek: „Evropská unie na konci letošního roku zhodnotí, zda země, které označila za daňové ráje, plní své sliby lepší spolupráce s EU v této oblasti. Novinářům to ve čtvrtek řekl evropský komisař pro hospodářské a měnové otázky, daně a cla Pierre Moscovici. Pokud své nedávné sliby tyto země nesplní, budou podle něj přeřazeny na novou unijní černou listinu a mohou se jich následně dotknout sankce jak ze strany unie, tak přímo jejich členů. "Vyzývám členské státy, aby už nyní tyto sankce definovaly. Komise své odpovědnosti dostojí a za několik týdnů představím evropskou část sankcí," uvedl dnes Moscovici před novináři. EU a finanční instituce s ní spojené by podle komisaře neměly v zemích ze seznamu provádět žádné finanční operace. Evropská unie sestavila svou černou listinu daňových rájů po dlouhých měsících diskusí a prověřování loni v prosinci. Je na ní 17 zemí. Před několika dny podle agentury Reuters úředníci komise navrhli z černého seznamu osm zemí přeřadit do širšího "šedého" soupisu několika desítek států, které jsou sice vnímány jako daňové ráje, ale EU či jejím státům slíbily své chování a spolupráci v daňové oblasti zlepšit. Rozhodnou o tom v úterý ministři financí zemí unie. Ty dnes Moscovici vyzval, aby v zájmu průhlednosti celého postupu také potvrdili, že jsou odhodláni zveřejnit dopisy, jimiž dotyčné státy svou daňovou kooperaci přislíbily. „Někdo lituje, že seznam se zmenší, a ten postoj chápu. Ale ten černý seznam není cílem sám o sobě. Naším politickým cílem je přispět k tomu, že tyto země změny své daňové chování," řekl komisař. Na seznamu by nadále měly zůstat Americká

Samoa, Bahrajn, Guam, Marshallovy ostrovy, Namibie, Palau, Svátá Lucie, Samoa a Trinidad a Tobago.³⁸

Je totiž zřejmé, že daňové ráje nejen, že pomáhají při financování terorismu svou neprůhledností, ale v neposlední řadě také tím, že kumulují výnosy z daňových úniků. Tyto daňové úniky, či dokonce daňové podvody, pomáhají financovat světový terorismus (je sice pravdou, že dle odhadu výnosy z daňové trestné činnosti se podílí na financování terorismu pouze ve výši zhruba 0,5 % jeho celkového objemu – pro představu v roce 2017 byl odhad rozpočtu ISIS zhruba 170 mil. EUR a Al-Kájda 260 mil. EUR). Ačkoliv podíl takto získaných prostředků není velký, jejich význam se zvětšuje v důsledku tzv. „uberizace terorismu“, tedy lokace menších částek, ale přímo v místech určení.

Problematiku „uberizace“ terorismu popsal stručně ve svém článku Josef Škrdlík, stážista v kanceláři europoslance Lud'ka Niedermayera: „Teroristické organizace dříve fungovaly výhradně jako para militantní skupiny s komplexní organizační strukturou, jasně danou vnitřní hierarchií a centrálním financováním (například raná Al-Kájda). Své členy si pečlivě vybíraly a poskytovaly jim nákladný výcvik. Jejich hlavní činnost se soustředila okolo velkých a organizačně náročných akcí jako byly útoky 11. září. To se však změnilo s digitalizací a globálním bojem proti terorismu, jenž přinesl přísné bezpečnostní kontroly a koordinované zásahy proti džihádistům, kteří se stali díky své snadné identifikovatelnosti snadnými terči. Operace dřívějšího formátu se staly obtížně proveditelnými. ISIS si však povšiml obrovského nevytěženého potenciálu v podobě mladých muslimů nespokojených se svým životem a stavem západní společnosti. Stejně jako v případě Uberu, stačilo vytvořit platformu, která jim umožní stát se součástí „výrobního procesu“: zapojit se do sítě, získat potřebné zkušenosti a partnery pro provedení budoucího útoku. Nový operační model organizací umožňuje v činnosti pokračovat i přes intenzivní protiteroristické akce a provádět útoky s vysokou frekvencí na nepředvídatelných místech, což jim zajišťuje publicitu a s ní neustálý příliv nových členů. Přísné kontroly znemožnily větší finanční transakce z centrály ke členům a změnily tak charakter útoků: nově se teroristé soustředí na nízkonákladové akce, které si navíc musejí hradit z vlastních zdrojů a zde se příjmy z daňových podvodů, především s DPH nabízejí jako ideální zdroj příjmů. Zaprvé nevyžadují

38 EU na konci roku prověří, zda daňové ráje plní slib spolupracovat. Investicniweb.cz [online], 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://www.investicniweb.cz/news-eu-na-konci-roku-proveri-zda-danove-raje-plni-slib-spolupracovat/>

velké vstupní náklady a jsou relativně snadno proveditelné. Zadruhé jsou stěží odhalitelné. Teroristé se v podvodech angažují jako ředitelé malých a středních podniků, jejichž roční příjem se pohybuje maximálně v řádu několika milionů eur. To je zneviditelnuje vyšetřovacími orgány, které se zpravidla soustředí na činnost většího rozsahu. Práci jim ulehčuje také to, že spolu vyšetřovací orgány členských zemí často nesdílejí informace a nejsou oprávněny provádět zásahy mimo své území.³⁹

Na provázání podvodů s DPH poukázali před dvěma lety dánská novináři, když doložili personální totožnost několika „náborářů“ rekrutů pro boje džihádistů v oblasti Maroka a řediteli několika společností v Dánsku, které se podíleli na podvodech s DPH (výtěžek z těchto podvodů byl 10 milionů EUR). Jeden z těchto mužů byl později zastřelen francouzskými jednotkami v Mali, druhý byl zabit dronem v Sýrii, když byl spolujezdcem spoluorganizátorů teroristických útoků v Paříži.

Výše uvedený příklad zdánlivě může do mé práce nezapadat, ale způsob financování terorismu, způsob boje proti němu má přímý dopad i na daňové ráje. Celosvětový boj proti terorismu totiž zasahuje i tyto enklávy. Do globální výměny informací pro bezpečnostní a daňové účely se musí zapojovat i země tradičně považované za daňové ráje. Pro firmy, které tam sídlí, začíná být obtížné zřídit si v evropských zemích třeba bankovní účet. Společností ovládaných z daňových rájů kvůli tomu ubývá. Evropská unie ze svého černého seznamu daňových rájů letos v lednu odstranila osm zemí, kromě jiného třeba Panamu. Plán umístit sídlo společnosti nebo ovládat holding z daňového ráje ztrácí na atraktivitě. V poslední době přibývá daňových zákonů, evropských směrnic a mezinárodních dohod, které firmy od podnikání v zemích s nízkým zdaněním odrazují. Kvůli novému seznamu daňových rájů, který Evropská unie zveřejnila koncem loňského roku, se firmy, které tam sídlí, obtížně dostávají i k bankovním účtům. Počet českých firem ovládaných z daňových rájů dosáhl vrcholu v roce 2015 a od té doby se snižuje. V polovině letošního roku dokonce klesl pod 13 tisíc, tedy zhruba o pět set oproti roku 2015. V daňových rájích teď sídlí jen asi 2,5 procenta z celkového počtu českých podniků.⁴⁰

³⁹ *Využívání daňových podvodů k financování terorismu. Daňové reformy.eu [online]. 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:*

<http://www.danovereformy.eu/danove-kauzy/articles/vyuzivani-danovych-podvodu-k-financovani-terorismu>

⁴⁰ *Boj proti firmám z daňových rájů sílí. Tajemné podniky přicházejí o bankovní účty. Právní rádce [online]., 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-66248310-boj-proti-firmam-z-danovych-raj-u-sili-tajemne-podniky-prichazeji-o-bankovni-ucty>*

ZÁVĚR

Má práce se zabývala problematikou daňových rájů a offshorových společností, tedy společností v těchto jurisdikcích založených.

Pokusil jsem se velice stručně popsat princip fungování těchto zemí a společností, stejně jako jsem se pokusil nastínit jejich vliv v různých oblastech s důrazem na daňové a bezpečnostní dopady. Vzhledem k rozsahu práce nebylo možné v řadě případů zacházet do podrobností souvisejících problematik. Samo daňové plánování je zcela specifickou disciplínou, které se věnují rozsáhlé studie z oblasti ekonomie, práva, sociologie a mnohých dalších vědních oborů. V tomto rozsahu nebylo možno obsáhnout celou problematiku více do hloubky. Zároveň jsem však nechtěl, aby má práce byla nesrozumitelná, pokud byl tedy exkurs do nějaké oblasti pro pochopení nutný, učinil jsem jej, ovšem pouze v míře bezpodmínečně nutné. Je tedy zřejmé, že ve své práci jsem se musel uchýlovat i k zjednodušením a zkratkám, které by jakékoliv jiné rozsáhlé dílo mohli diskvalifikovat. Tato zjednodušení jsou však vyskládána do logických celků, aby v posledních dvou kapitolách byl srozumitelně vykreslen hlavní light motiv této práce. Bezpečnostní riziko daňových rájů a offshorových společností. V předposlední kapitole jsou tak popsány, negativní dopady působení těchto společností ve spíše obecnějším pojetí. Tyto kapitoly mají pomoci získat si obrázek, jak principy, na kterých tyto společnosti fungují, se mohou promítat do konkrétních oblastí a v jakém smyslu mohou negativním prvkem býti. V poslední kapitole jsem potom popsal pouze nejzákladnější bezpečnostní rizika dopadu jednání těchto společností. V této kapitole jsem potom popsal konkrétní případy, které dokreslují tato bezpečnostní rizika. Domnívám se, že kontext mé práce zasazen do těchto mediálně známých kauz hýbajících českou společností je jistým benefitem mé práce. Nechtěl jsem ji totiž vypracovat jako čisté teoretizování, popisování ekonomických a právních jevů a jejich důsledků. Chtěl jsem ve své práci ukázat, že ačkoliv se to nemusí na první pohled znát, důsledky působení těchto společností nedopadají jen na bohaté společnosti, které v těchto zemích ukrývají svůj zisk, ale týká se to každého z nás, naší vlastní bezpečnosti.

Má práce měla za cíl také poukázat na fakt, že problematika a mechanismy fungování daňových rájů jsou mechanismy živými, které nejen, že ovlivňují navenek, ale jsou zpětně ovlivňovány okolní společností „normálních zemí a ekonomik“, stejně jako jsou ovlivňovány novými trendy a technologiemi.

Stejně tak jsou tyto daňové ráje zpětně ovlivňovány negativními trendy v běhu našeho světa, a především v důsledku boje proti těmto negativním trendům.

Daňové ráje, jak jsem ve své práci uvedl, zažívaly svůj největší boom ve druhé polovině konce minulého století, především v letech 60. až 80. Postupně tento boom oslabil. Zdá se, že v důsledku globalizace, která byla na začátku tohoto boomu, se postupující globalizace a negativní trendy s ní související, budou podílet na tom, že tyto daňové ráje budou stále více ztrácet na svém významu.

Mění se struktura teroristických trendů a způsobu práce zločineckých skupin, spolu s velkým mezinárodním tlakem budou způsobovat, že daňové ráje se budou muset stále více otevírat, co se týče sdílení informací. Nic jiného jim ani nezbude, neboť tlak na sdílení informací, který jde ruku v ruce s možností použití nejrůznějších sankcí, se ve světle nejnovějších trendů globálních nebezpečí, stává stále potřebnější. Ve světle nebezpečí globálního požáru terorismu tak nejsou jen potlačovány některé svobody v demokratických zemích (nejrůznější kontrolní mechanismy, větší tolerance k narušování nedotknutelnosti soukromý), tak stejně bude činit tlak na podobné trendy směrem k daňovým rájům.“ Postupně se potom tyto země budou dostávat do situace, že budou ztrácet svůj původní a základní smysl.

Současný tlak na vyšší otevřenost v těchto zemích, samotná potřeba těchto zemí tomuto tlaku stále více přestávat odolávat, povedou zřejmě postupně k postupné marginalizaci jak objemu obchodů těchto zemí. Jistě si tyto země i nadále udrží svá specifika a svou jistou výhodnost, nebude to však již v takové míře, v jaké tomu bylo doposud.

Definitivním koncem těchto daňových rájů však může být pouze stav, kdy běžné ekonomiky přestanou zatěžovat ekonomicky aktivní obyvatele a společnosti zbytečnými administrativními překážkami a daněmi, jejichž výtěžek je tak vysoký, protože je s ním neefektivně nakládáno. Avšak představa světa podnikání bez byrokratických překážek a s pouze příjemnou neobtěžující daňovou zátěží, je představa skutečného podnikatelského ráje. A na ráj přeci jenom zcela vážně není možné věřit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

SEZNAM POUŽITÝCH ČESKÝCH ZDROJŮ

EPPING, Ch. R.; *Průvodce globální ekonomikou*. Praha: Portál, 2004.

KALABIS Z.; *Boj bank proti praní špinavých peněz*. Bankovní institut vysoká škola 2009, Praha.

KUBÁTOVÁ K.; *Daňová teorie – úvod do problematiky*. Praha: ASPI, a.s., 2005.

PETROVIČ P. a kol.: *Encyklopedie mezinárodního daňového plánování*. 1. vyd. Beroun, Martin Novotný – NEWSLETTER – vydavatelství 2002.

ŠVÁCHA M.; *Právní aspekty zakládání a provozování offshore společností na Guernsey ve světle práva ČR a EU*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2010, 88 stránek. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-808-7255-469.

SEZNAM POUŽITÝCH ZAHRANIČNÍCH ZDROJŮ

DEVEREUX M. P.; *Developments in the Taxation of Corporate Profit in the OECD since 1965: Rates, Bases and Revenues*. Oxford University Centre for Business Taxation. Oxford. 2006.

GORDON R. A.; *Tax Havens and their use by United States Taxpayers*. Washington D.C. 1980.

McCANN H.; *Offshore Finance*. Cambridge University Press, 2006.

MITCHELL D.; *Tax Competiton and Fiscal Reform: Rewarding Pro-Growth Tax Policy*. Heritage Foundation. 2004.

PALAN R., MURPHY R., CHAVAGNEUX Ch.; *Tax Havens. How Globalization Really Works*. Cornell University Press 2010.

SHAXSON N.; *Treasure islands: tax havens and the men who stole the world*. London. ISBN 978-009-9541-721.

WU T. N.; *Tax havens: Theory and Operation of a Modern National Economy*, The George Washington University. Washington D.C., 1999.

SEZNAM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Judikát Nejvyššího správního soudu 1 Afs 73/2004-89

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – Zákon pro lidi.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Americký sen po Československu, díl druhý. Zrození Agrofertu, vše je čisté, zapomeňte.

HlídacíPes.org [online]. 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://hlidacipes.org/americky-sen-ceskoslovensku-dil-druhy-zrozeni-agrofertu-vse-ciste-zapomente/>

Boj proti firmám z daňových rájů sílí. Tajemné podniky přicházejí o bankovní účty. Právní rádce [online]., 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://pravniciradce.ihned.cz/c1-66248310-boj-proti-firmam-z-danovych-raj-u-sili-tajemne-podniky-prichazeji-o-bankovni-ucty>

Daň. Wikipedie.cz [online], 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Daň>

EU na konci roku prověří, zda daňové ráje plní slib spolupracovat. Investičníweb.cz [online], 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://www.investicniweb.cz/news-eu-na-konci-roku-proveri-zda-danove-raje-plni-slib-spolupracovat/>

Panama Papers: The Power Players. International Consortium of Investigative Journalists [online]. 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://www.icij.org/investigations/panama-papers/pages/panama-papers-about-the-investigation/>

Praní peněz se dělo i v Česku, varuje whistleblower z Danske bank. Respekt.cz [online], 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://www.respekt.cz/politika/prani-penez-se-delo-i-v-cesku-varuje-whistleblower-z-danske-bank>

Taxparency. Transparency International [online], 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://www.transparency.cz/taxparency/>

Top deset daňových rájů podle daně z příjmu. Ekonomický deník [online], 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<http://ekonomicky-denik.cz/top-deset-danovych-raj-u-podle-dane-z-prijmu/>

The World Factbook. Central Intelligence Agency [online], 2018 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Ráj. Wikipedie.cz [online], 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ráj>

Využívání daňových podvodů k financování terorizmu. Daňové reformy.eu [online], 2019 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z:

<http://www.danovereformy.eu/danove-kauzy/articles/vyuzivani-danovych-podvodu-k-financovani-terorizmu>

SEZNAM ZKRATEK

BIS	Bezpečnostní informační služba
ČR	Česká republika
DPH	Daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
EUR	Jednotná evropská měna
FATF	Financial Action Task Force
GBP	Britská libra
HDP	Hrubý domácí produkt
IBC	International Business Company
LLC	Společnost s ručením omezeným
OECD	Organizace zemí pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OFC	Offshorové finanční centrum
US	Spojené státy
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Žebříček 10 nejatraktivnějších daňových rájů světa - 14 -

Tabulka 2 – Nejlepších 20 států dle HDP na počet obyvatel - 37 -

Seznam grafů

Graf 1 - Počet offshore společností ve vybraných daňových rájích. - 29 -

Graf 2 - Vážený průměr efektivních průměrných sazeb korporátní daně - 39 -

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Radek Nový

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: Bakalářské kombinované studium

Název práce: Daňové ráje a offshore společnosti jako bezpečnostní riziko

Rok: 2019

Počet stran textu bez příloh: 43 stran

Celkový počet stran příloh: 0 stran

Počet titulů českých použitých zdrojů: 5

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 7

Počet internetových zdrojů: 11

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek